

Ob našem prazniku

Odgovornost za sprejem odločitev

29. november 1943 — 29. novembra 1981,
vmes je NOB naša zmaga naše življenje in vse
kar smo v tem času zgradili in gradimo sebi in
rodovom, ki pridejo za nami.

Veliko je v 38 letih vzniknilo lepega in veličastnega, v naši domovini samoupravnega socializma. Zato danes lahko govorimo o visoki stopnji družbenega in gospodarskega napredka in idejnopolitične enotnosti. Skozi celotno obdobje so Zveza komunistov in komunisti stalno v prvih vrstah boja za napredek, za pravice delovnega razreda, za samoupravljanje. Bili so tudi vzponi in padci, toda vedno smo s skupnimi močmi našli socialistične in samoupravne izhode iz še tako kritičnih situacij.

Letošnji 29. november praznujemo v znamenju uresničevanja ekonomske stabilizacije in nadaljnega poglobljanja samoupravnih družbeno ekonomskih odnosov, sicer slovesno, toda mnogo bolj delovno in skromno. Gospodarska gibanja so neugodna, zlasti za gradbeništvo. Investicije se zmanjšujejo in na vsej črti iščemo notranje rezerve.

Rast dohodka in osebne dohodka, kot tudi zaposlovanja je vse bolj odvisno od uspešnosti in učinkovitosti gospodarjenja, zlasti od našega vključevanja na tuja tržišča. Ali po domače povedano, proti nadaljnjemu padcu realnih osebnih dohodkov, se lahko borimo le z boljšim gospodarjenjem in boljšo organizacijo dela. Ker bodo počasneje rasla tudi sredstva za zadovoljevanje skupnih in splošnih potreb, so vsi ukrepi tembolj potrebni. Smo v takšnem položaju in v takih razmerah, ko se zaostreje odgovornost vsakega in vseh za sprejete odločitve. Uspešni kolektivi so tisti, ki sprejemajo odgovornost v skladu s količino vpliva, ki jo nekdo izvaja na odločitve. Navpake pri odločitvah torej ne moremo prenašati na celoten kolektiv. V vsaki stvari je del rizika in odločitve so vse bolj in bolj odgovorne.

Pomembno je, da smo dobro organizirani in v tem je bistvo napredka.

Imamo dobre strokovne kadre, moderne stroje, sodobno tehnologijo, veliko znanja, le dostikrat se ne znamo organizirati. Vedno več je potrebno usklajevanja in tudi razumevanja

za dosego skupnih ciljev. Odstopanj od zastavljenih ciljev ZK ni ter jih tudi ne bo.

Boj za nove gospodarske stabilizacijske odnose se je že pričel in obogateni z izkušnjami prejšnjih let bomo kljub težavam smelo nadaljevali začrtano pot.

Lojze Cepuš

Iz 13. seje predsedstva Konference OZS

Na 13. redni seji predsedstva konference OZS Gradisa je razprava tekla po naslednjem dnevnem redu:

1. Pregled sklepov 12. redne seje,
2. Povračilo stroškov, ki so jih delavci imeli pri opravljanju določenih del in nalog (terenski dodatek),
3. 3. Konferenca ZS Slovenije,
4. Sprejemanje samoupravnega sporazuma o združitvi v GIP Gradis,
5. Priprave na sejo Konference,
6. Seminar za družbenopolitične delavce,
7. Razno.

Slab interes delavcev za prevoze v domače kraje

Glede na sprejete usmeritve o organiziranih prevozi delavcev v kraje stalnega bivališča je tov. Slavko Šarič podal informacijo, da je Delovna skupnost Uprava delavskih domov poslala v vse samske domove na ljubljanskem območju vprašalnice o željah in hotenjih delavcev glede prevozov v domače kraje.

Anketa je dala porazne rezultate, saj je na njo odgovorilo le 140 delavcev, to pa je glede na 800 poslanih vprašalnikov zelo malo. Na osnovi tega so v Upravi delavskih domov sklepali, da pri delavcih ne obstaja večji interes za organizirane prevoze v domače kraje, ter da bodo, tako kot dosedaj organizirali le štiri brezplačne prevoze letno, ob državnih praznikih. Te prevoze plačujejo tozdi iz materialnih stroškov.

Pod prvo točko pregleda sklepov prejšnje seje je bilo ugotovljeno, da nekateri tozdi še vedno zaposlujejo delavce preko privatnih kooperantov in to predvsem naslednji tozdi: Maribor, Celje, LIO Škofja Loka, Koper in Jesenice. Delegati omenjenih tozdov so se sklicevali na že sklenjene pogodbe z delavci preko privatnih kooperantov in tudi istočasno zatrjevali, da bodo vse pogodbe v kratkem prekinjene, vse pa do konca letošnjega leta, edino bo LIO Škofja Loka imel še v januarju prihodnje leto nekaj teh delavcev, ki sodelujejo pri montaži v Italiji in Iraku.

Nadalje je direktor Kadrovske socialne službe tov. Lojze Cepuš vse delegate opozoril na sprejeta stališča Skupščine SR Slovenije in podal kratko informacijo o sprejetem sklepu na konferenci direktorjev, da se omeji zaposlovanje novih delavcev ter da se v tozdih naredijo plani potreb po delavcih, tako da bi se ta problematika lahko reševala ob večjem sodelovanju tozdov, saj bi tako v večji meri lahko prišlo do spono-
sojanja delavcev tozda, ki ima manj

dela, tozdu, ki ga v danem trenutku ima več in ne bi bilo treba najemati delavce privatnih kooperantov.

O terenskem dodatku

Za popolnejše razumevanje problematike terenskega dodatka oziroma stroškov, ki so jih delavci imeli pri opravljanju določenih del in nalog je potrebno na kratko ponoviti zgodovino reševanja tega problema v Gradisu.

Konferenca OO ZS Gradisa je že na dveh problemskih konferencah obravnavala, v sklopu vprašanja nagrajevanja po delu tudi področje in vprašanja nadomestil. Šlo je v glavnem za dve najbolj pereči stvari. To sta terenski dodatek in dodatek za ločeno življenje. Na obeh konferencah je bilo jasno povedano, kaj je funkcija in za kakšen namen se te dve obliki izplačujeta ter, da pri tem ne gre za nikakršno obliko osebnega dohodka ali raznih nadomestil osebnega dohodka, ampak za prejemke, ki imajo točno določeno funkcijo.

Ko se je sestavljala Družbeni dogovor o skupnih osnovah za povračilo stroškov, ki so jih imeli delavci pri opravljanju določenih del in nalog, je bilo ugotovljeno, da so v določili v zvezi z ločenim življenjem, predvsem pa še povračilu za delo na terenu postavljeni takšni pogoji, ki so bili za naše razmere zelo neugodni. V zvezi s tem so bile dane določene pripombe, ki pa kljub enotni akciji slovenskega gradbeništva niso bile sprejete.

Na ponovnem posvetu na republiškem odboru sindikata gradbenih delavcev Slovenije na katerem so sodelovali poleg predstavnikov gradbenih delovnih organizacij tudi predstavniki republiškega sindikata Slovenije. Na sestanku je bilo jasno povedano, da se morajo pogoji na osnovi katerih so delavci upravičeni do terenskega dodatka in dodatka za ločeno življenje upoštevati v takšni obliki, kot jih določa družbeni dogovor. Izjema je le tisti del dogovora, ki kot zahtevo postavlja »začasno bivališče«. Ta pogoj sedaj za gradbeništvo ne velja, predvsem zaradi samega načina delovanja gradbeništva. Zato ima delavec pravico do terenskega dodatka le kadar je kraj delovanja različen od kraja sedeža tozda in od kraja stalnega bivališča.

Na konkretnem primeru bo še najbolj jasna opredelitev družbenega dogovora iz katerega sledi, da npr. delavec tozda GE Nizke gradnje Maribor, ki dela v Solkanu upravičen do terenskega dodatka, delavec tozda GE Ljubljana, ki dela v Ljubljani pa terenski dodatek ne

sme dobiti, čeprav ga je po starih merilih tudi dobival.

Sedaj se pojavlja problem, kako delavcem nadomestiti izgubo terenskega dodatka. V zdajšnjem trenutku je edina dejanska možnost, da delavcem, ki imajo povečane stroške na terenu in sedaj prejemajo zato terenski dodatek v denarni obliki le-tega nudimo v drugi obliki, to je kot 100 % plačano prenočišče in 60 % plačano prehrano.

Tako ne bi delavcem dejansko zmanjšali pravic do povračila teh stroškov, samo oblika kako bi jih sedaj dajali bi se spremenila, ne več

v denarni obliki, ampak v obliki materialnih dobrin. S tem bomo prebrnili z dosedanjim razumevanjem vloge in vsebine obeh nadomestil se nujno lotiti uporabe terenskega dodatka in dodatka za ločeno življenje v duhu sprejetih družbenih usmeritev. Terenski dodatek ne ukinjamo, ampak se spreminja oblika izplačevanja. S plačano prehrano in prenočiščem na terenu bomo omogočili delavcem boljše zdravstveno počutje, zmanjšali bolniških izostankov, večje delovne učinke ipd.

Obveščanje v Gradisu

Zakaj spijo odbori za obveščanje?

Popolna in pravočasna obveščanost je ustavna pravica vsakega delavca, tisti pa, ki smo tako ali drugače soustvarjalci, oziroma prinašalci informacij, organizatorji obveščanja, smo dolžni, da bo delavec res pravilno in pravočasno obveščen o vsem, kar zadeva njegovo delo in življenje. Kako se bomo organizirali v procesu informiranja pa je drugo, nadvse poemmbno vprašanje. Jasno mora biti, da je področje informiranja eno tistih, kjer moramo doseči popolno podružbljanje.

Pa si pogledjmo, kako je s to stvarjo v Gradisu. Komisija za informiranje na ravni delovne organizacije se je odločila, da do konca letošnjega leta obišče vse tozde in dobi pravo sliko obveščanja. V vsaki tozdi obstoja odbor za obveščanje, ki pa, vsaj v dosedanjih ugotovitvah ne delajo nikjer. Še več, ponekod teh odborov sploh nimajo. Očitno je, da ni organa in tozdu, ki bi bdel nad področjem informiranja. Na dnevnem redu samoupravnih sestankov se redkokdaj ali nikoli ne pojavi točka, v kateri bi delegati obravnavali informiranje in težave s področja obveščanja. Iz te trditve lahko povzamemo, da smo neorganizirani in takšni ne bomo tudi nikoli nič storili za boljše obveščanost.

V odborih za obveščanje bi se morali pogovarjati delegati samoupravnih, političnih in strokovnih organov, izmenjavati bi morali mišljenja in skupaj snovati svoj sistem obveščanja. Povsem jasno je, da morajo ti odbori po tozdih zaživet, vsako drugo dogovarjanje je usojeno na neuspeh.

Pri ustvarjanju konceptov programskih zasnov, nam mora biti jasno, da z glasilom GRADISOVIM VESTNIKOM ni moč v celoti uresničiti trditve, da je le to (edino) sredstvo, ki prinaša informacije za odločanje delavcev. Z mesečnim izdajanjem glasila, se nikakor ne moremo izogniti temu, da informacije ne bi bile več ali manj zastarele. Takšne informacije so tudi neprimerne za samoupravno informiranje. Zato je potrebna angažiranost odborov za informiranje po posameznih tozdih ter večja povezava s komisijo za obveščanje na ravni delovne organizacije. V zadnjem času tudi gradbeniki vse več nastopamo v tujini. Prav tukaj bomo morali kar se da hitro ukrepati tudi glede obveščanja. Prav ti delavci še kako potrebujejo informacije iz domovine ter iz svoje delovne organizacije. Le tako se bodo lahko hitreje vključili v samoupravni proces dela ob vrtnitvi v domovino. Končno, pa tudi njihov glas na referendumih nekaj velja. Sedaj ga vse preveč zanemarjamo.

Seveda pa so za takšne oblike informiranja potrebna znatna denarna sredstva, predvsem pa zavest, da je informiranje pomemben sestavni del družbenega procesa. To ne smemo pozabiti zapisati v svojih planskih dokumentih, sicer nam bo zmanjkalo denarja za dobro in učinkovito informiranje.

Vse to in še marsikaj smo zabeležili na dosedanjih razgovorih pri v-dilnih delavcih po naših tozdih, ki smo jih do sedaj obiskali. Do konca leta bomo končali z delom in strnili naše razgovore v pismeno poročilo centralnemu delavskemu svetu. ČE BO OŠTALO SAMO KOT POROČILO, NISMO NAREDILI NIČESAR!!! Franjo Štromajer

Uspeh je bližje planski izpolnitvi kot obseg

Vse večje zmanjševanje investicijske potrošnje se pozna tudi na naših rezultatih. Obseg del se je skromno povečal, predvsem zaradi porasta cen. Uspeh, kot rezultat dela, je zadovoljiv. Tak zadovoljiv uspeh je brez dvoma posledica povečanih naporov vseh temeljnih organizacij za znižanje stroškov in s tem izboljšanja ekonomičnosti poslovanja. Zapiranje domačega investicijskega trga, nas nujno sili, da si poiščemo nova dela v tujini. V tujini je trenutno zaposlenih 607 gradisovih delavcev, od tega predvsem v Nemčiji in na Bližnjem vzhodu, le nekaj delavcev je v južni Italiji. Lani ob tem času je bilo v tujini le 382 delavcev.

Porast obsega del je skromen

Lani smo ob tričetrtletju izpolnili 78 % planirane vrednosti proizvodnje, letos pa 75 %. To je dosežek, ob katerem bo potrebno v zadnji četrtini leta obračunati kar 762 mio din vrednosti proizvodnje na mesec, če hočemo doseči planirano vrednost. Glede na to, da znaša povprečni mesečni obračun vrednosti proizvodnje 747 mio din, bomo planirano vrednost le lahko dosegli, razen če bi nastopila izredno zgodnja in ostra zima.

V primerjavi z lanskim obdobjem se je obseg del, merjen z vrednostjo proizvodnje, povečal za 12 %. Z upoštevanjem porasta cen za 43 % pa se je realno zmanjšal za 22 %.

Vrednost lastne proizvodnje, brez obrtniških del in del kooperantov znaša 4.606 mio din, to je za 9 % več kot lani ob tem času. Celotni prihodek se je povečal za 16 % in dosega 76 % planirane vrednosti.

Materialni stroški kažejo nekaj manjši indeks porasta, posledica tega je večje povečanje dohodka.

Poglejmo še nekatere sestavine, ki prikazujejo obseg (v mio din)

Sestavina	I—IX 80		I—IX 81		I—IX 81	
	I—IX 80	GN 81	I—IX 81	I—IX 80	GN 81	GN 81
Vrednost lastne proizv.	4.223	6.514	4.606	109	71	71
Celotni prihodek	5.713	9.340	6.613	116	71	71
Materialni stroški	3.931	6.443	4.419	112	69	69
Amortizacija	110	196	134	122	69	69
Dohodek	1.672	2.700	2.059	123	76	76

Lani nas je bilo v povprečju zaposlenih 7.515 delavcev (brez vajencev in delavcev v tujini), letos pa nas je manj — 6.987. Skupaj smo opravili 9,6 mio učinkovitih ur. Torej znaša naša produktivnost, merjena z vrednostjo lastne proizvodnje na učinkovito uro 480 din. V primerjavi z lanskim obdobjem je nominalno večja za 22 %, realno pa se je zmanjšala za 15 %. Planirano produktivnost (v nominalni vrednosti) smo že presegli za 2 %, predvsem zaradi večjega porasta cen, kot smo načrtovali.

Rast dohodka je zadovoljiva

Kot smo že omenili je porast dohodka zaradi izboljšane ekonomičnosti večji od porasta celotnega prihodka. Dosegli smo 2.059 mio din dohodka. V primerjavi z lanskim obdobjem se je povečal za 23 % in dosega planirano vrednost s 76 %. V naslednji preglednici je prikazana začasna razporeditev dohodka v mio din.

Sestavina	I—IX 80		I—IX 81		I—IX 81		I—IX 81	
	I—IX 80	% GN 81	% I—IX 81	% I—IX 80	GN 81	GN 81	GN 81	GN 81
Dohodek	1.672	100	2.700	100	2.059	100	123	76
Obveznosti	545	33	790	29	623	30	114	79
Čisti dohodek	1.127	67	1.910	71	1.436	70	127	75
Osebnih dohodek	664	39	1.242	46	836	41	126	67
Ostane čist. doh.	463	28	668	25	600	29	130	90

Iz dohodka morajo pokrivati obveznosti, osebne dohodke in ustvarjati sklade. Obveznosti so se povečale manj kot dohodek — za 14 %. Sestavni del obveznosti je tudi pospešena amortizacija, ki se je povečala za 11 %. Obračunali smo 60 mio din pospešene amortizacije.

Po odbitku obveznosti nam ostane čisti dohodek v višini 1.436 mio din. Povečal se je za 27 %. Za osebne dohodke smo namenili 836 mio din (to so realizirani OD). Povečali so se za 26 % in smo do sedaj realizirali 67 % celotne planirane vrednosti. Osebnih dohodkov je odvisna od uspeha — to je D/ph, in donosnosti dohodka. Uspeh je ob tričetrtletju ugoden, donosnost pa se je v primerjavi z lanskim obdobjem nekoliko izboljšala. Donosnost dohodka je odvisna od doseženega dohodka in povprečno uporabljenih poslovnih sredstev. V minulem obdobju se je dohodek povečal nekoliko bolj, kot so se povečala povprečno uporabljena poslovna sredstva. Glede na ugoden uspeh in izboljšanje donosnosti bi trenutno lahko v marsikateri temeljni organizaciji še kaj več namenili za osebne dohodke. Pri tej odločitvi pa je potrebno upoštevati še tri mesece dela, ki so pred nami, kajti od obračuna in uspeha v zadnjem četrtletju bo odvisna višina čistega dohodka, ki ga bomo lahko še namenili za osebne dohodke v letošnjem letu. Več o osebnih dohodkih, o presežkih in še o drugih pomembnih podatkih, ki prikazujejo gibanje osebnih dohodkov, je objavljeno v analizi osebnih dohodkov, ki jo dobe vsi organizatorji dela.

Ostane nam ostanek čistega dohodka. Najprej je treba izločiti del za stanovanjsko izgradnjo. Za ta namen smo razporedili 55 mio din. V sklad skupne porabe (za regres in druge namene) smo začasno razporedili 95 mio din, to je za 5 % več kot lani. V poslovni sklad smo namenili 401 mio din, kar je 67 % ostanka čistega dohodka. Del namenjen za poslovni sklad se je povečal za 45 %. Iz poslovnega sklada moramo družbi plačati še mnoge obveznosti, hkrati pa moramo skrbeti za razširitev naših lastnih zmogljivosti.

Del, ki ga moramo dati v rezervni sklad je določen z zakonom — 2,5 % od doseženega dohodka. V rezervni sklad smo tako dali 49 mio din.

Kazalniki so dobri

Kazalnik	I—IX 80		I—IX 81		I—IX 81	
	I—IX 80	GN 81	I—IX 81	I—IX 80	GN 81	GN 81
1. Produktivnost	394	471	480	122	102	102
2. Ekonomičnost	1,41	1,41	1,45	103	103	103
3. Dohodek / pog. uro	69,17	79,05	84,96	123	107	107
4. OD / ph	27,46	36,35	34,51	126	95	95
5. Akumulacija v popr. vloženi sredstvih	0,092	0,088	0,104	113	118	118

Prva dva kazalnika, ki prikazujeta produktivnost in ekonomičnost smo že omenili. Na kratko ponovno: produktivnost se je realno poslabšala, ekonomičnost (odnos med celotnim prihodkom in porabljenimi sredstvi) se je izboljšala in tudi že presegla planirano ekonomičnost.

Osebnih dohodki na pogojno uro so se povečali bolj kot dohodek — za 26 %, vendar smo dosegli 95 % planirane vrednosti.

Tudi zadnji kazalnik akumulativnosti je dober. Za akumulacijo smo namenili 510 mio din (poslovni in rezervni sklad ter pospešena amortizacija), kar je za 37 % več kot lani. Povprečno vložena poslovna sredstva pa so se povečala za 21 %, tako da je izračunan kazalnik dober.

Naš najpomembnejši kazalnik D/ph je 84,96 din. Povečal se je za 23 % in s tem rezultatom je planirana vrednost že presežena za 7 %.

Zora Vehovec

Koper v borbi za svoj obstoj

Politični aktiv Gradisa postaja nestrpen spričo sorazmerno počasnega arbitriranja

Naša TOZD Koper je letos v sanaciji. Težko je in nikomur ne privoščimo podobnega stanja, so nam dejali koperski delavci. Lanska nemajhna izguba je bila resda pokrita, toda izključno od naših Gradisovih temeljnih organizacij ali kot je eden članov samoupravnega organa Gradisa dejal, da se je moralo naše ži-

vinče pasti po celi Sloveniji in še čez, da ga je bilo moč pomolzti v Koprju.

Več kot samoumevno je, da sorazmerno majhen kolektiv ni mogel ustvariti sto milijonov izgube sam, pa četudi bi opravljali svoje delo skrajno malomarno in nekvalitetno. Nasprotno, investitor Luka Koper, pri katerem je nastala skoraj celotna

izguba na obali sipkih tovorov, je uradno ugotovil, da je objekt izdelan neoporečno (tehnični prevzem je bil brez pomanjkljivosti) in seveda izjemno poceni, to je pod ceno vrednosti.

Tako kot doslej, odkar gradimo koprsko pristanišče, ko ni bilo nobene sporne zadeve, ki je ne bi sporazumno rešili, upamo tudi v prihodnje, da bo naš arbitražni spor rešen tako, da bodo upoštevane vse materialne resnice in plačano delo gradbincev v taki višini kot to velevalo gradbene uzance in kažejo podatki o začetku, poteku in končanju del.

Politični aktiv Gradisa je nestrpen spričo sorazmerno počasnega postopka arbitriranja, ker:

1. inflacija jemlje vsem osmim tisočem Gradisovcem, ki so pokrili izgubo kopske enote, vsak dan težko zaslužene visoke zneske, kar se odgovorni delavci v Luki Koper in njihov član arbitraže premalo ali preveč zavedajo in

2. ker smo nadaljevali z deli pri izgradnji obale, čeravno nismo imeli odgovora na našo zahtevo, zavedajoč se ravno velike odgovornosti in škode, ki bi jo zaradi zavlačevanja imela Luka Koper.

Gradisovci mislimo, da moramo družbenoekonomske zadeve, ki zadevajo veliko število delavcev, reševati bolj zavzeto. V nasprotnem se bosta morala politična aktiva obeh kolektivov pogovoriti zelo odkrito o teži odgovornosti posameznikov z vseh vidikov.

Letošnji tričetrtletni rezultat TOZD GE Koper je zadovoljiv in v povprečju gradbenih enot ter v skladu s planskimi nalogami. Čeravno sanacijska komisija in odbor

ugotavljata še vrsto pomanjkljivosti kot so: večje število bolnih in starejših delavcev, sorazmerno veliko število režijskega kadra, nedodelan obračunski sistem, težave s priznavanjem razlik v ceni in še druge, moramo hkrati ugotoviti, da je zelo draga lanska šola (izgube) vendarle učinkovala v taki meri, da lahko zdaj ugotavljamo ne le povprečno zadovoljiv poslovni rezultat, ampak tudi večjo osveščenost kolektiva. Imeli smo že tudi vrsto seminarjev za tehnični kader — in še jih bomo imeli — da bi tudi operativno vodstvo skrbelo za rezultate poslovanja najmanj v taki meri, kot za rok in kvaliteto gradnje.

Ko je nedavno politični aktiv Gradisa razpravljal o neuspehu lanskega poslovanja v Koprju, je prav v pogledu odgovornosti padlo več bolj ali manj težkih besed. Kritika je padla na rodovitna tla. Zaveš, da je kolektiv v težkem položaju in velika težnja delavcev, da se položaj pripravi ter dejstvo, da koprška tozda išče izhod v delu, dokazuje, da se tudi »odgovorni« v Gradisu, vse bolj zavedajo »odgovornosti« glede nastalega položaja. Zato nas vsako zavlačevanje arbitražnega postopka še bolj prizadene.

In kakšni so izgledi za leto 1982? Dobri in slabi? Dobri zato, ker je enota v povprečju bolj angažirana kot ostale enote. Slabe pa zato, ker se drugo leto pri precejšnjem omejevanju investicij nasploh, gradbincem ne obetajo nič kaj rožnati časi. Podrobnejše podatke o stanju in perspektivah GE Koper imajo v obliki posebnega poročila za sanacijski odbor v vsaki TOZD.

Stane Uhan
Lojze Cepuš

Velika solidarnost

Gradisovi delavci bodo glasovali »ZA«

V vseh družbenopolitičnih organizacijah, krajevnih skupnostih in delovnih organizacijah so bile živahne razprave o razpisu referendumu za tretji samoprispevek v Ljubljani. Iz dosedanje aktivnosti in razprav na zborih krajanov in zborih delavcev lahko ugotovimo, da poteka dosedanja aktivnost ugodno in da sprejemajo predlog za uvedbo tretjega samoprispevka.

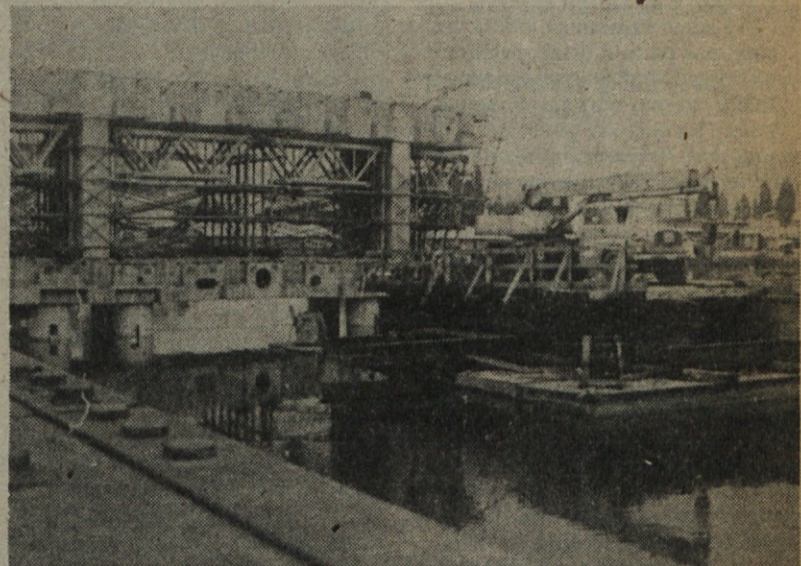
Prvi del razprave je bil sklenjen konec septembra. Tedaj so delovni ljudje in občani podali vrsto pripomb in predlogov za gradnjo objektov in sprožili več vprašanj. Na vprašanja so dobili ustrezne odgovore; na nova vprašanja pa bodo podani odgovori vse do konca javne razprave, ki bo trajala do samega referendumu — 22. novembra.

Delovni ljudje in občani so podali vrsto predlogov in pripomb tudi na osnutek programa za zgraditev objektov družbenega standarda. Na podlagi teh pripomb je bil izoblikovan izpopolnjen predlog programa, ki obsega namesto 34 zdaj 40 objektov. Dodana je ena vzgojno-varstvena ustanova, ena šola in štiri objekti, za katere bodo pripravili samo vso potrebno dokumentacijo. Ker pa so sredstva omejena, je bilo potrebno nekoliko skrajšati obseg nekaterih objektov.

Ena od bistvenih sprememb, ki so jo zahtevali delovni ljudje in občani, pa je drugačen cenzus. V predlogu sklepa o razpisu referendumu je zdaj na njihovo zahtevo zapisano, da samoprispevka ne bodo plačevali tisti, ki imajo manj kot 8.000 dinarjev mesečnega osebnega dohodka ali manj kot 4.000 dinarjev na družinskega člana.

Pravkar teče drugi del javne razprave, v katerem naj se sleherni krajan seznanja s predlogom za uvedbo samoprispevka. Na vsako vprašanje, ki se bo pojavilo v razpravi, bomo morali podati odgovor. Prav to pa zahteva kar največjo zavzetost in pripravljenost vseh, ki te razprave vodijo.

Dosedanji potek priprav na referendum kaže, da je razpoloženje med občani ugodno. Kljub temu pa moramo še nadalje napraviti vse, da bo sleherni občan podrobno seznanjen z vsebino potreb na področju družbenega standarda v Ljubljani in z vsebino programa, o katerem naj bi 22. novembra izrekel svoj »za«.

Sanacija uspeva ob znatni podpori vseh TOZD

Iz ankete

Analiza počutja delavcev v ljubljanskih samskih domovih

V analizi dejanskega stanja samskih domov in delavskih naselij Gradisa, ki je bila objavljena v avgustovskih številki Gradisovega vestnika, smo primerjali dejansko stanje Gradisovih samskih domov z normativi predpisanimi v »Samoupravnem sporazumu o minimalnih standardih pri urejanju stanovanjskih domov, provizorijev in delavskih naselij za gradbene delavce«.

Da bi dalje ugotovili želje, potrebe in probleme — skratka počutje stanovalcev smo razposlali v samske domove na ljubljanskem področju anonimni vprašalnik, katerega rezultate smo uporabili za osvetlitev najbolj perečih problemov, s katerimi se soočajo delavci v teh domovih.

V tej analizi smo želeli osvetliti najbolj pereče probleme, s katerimi se srečujejo stanovalci posameznih samskih domov, zato smo vprašanje postavili tako, da smo dobivali odgovore v zvezi z:

Stanovalcev v sobi je preveč

Glede števila stanovalcev v eni sobi so odgovori različni. Če vzamemo število vseh delavcev, ki so odgovarjali na zastavljeno vprašanje v zvezi s (pre)zasedenostjo sob, vidimo, da je več kot polovica le-teh prepričanih, da so sobe prezasedene.

Vseeno je tretjina delavcev iz vseh treh samskih domov odgovorilo da so zadovoljni s številom stanovalcev v sobi, to je »zasluga« delavcev iz samskega doma v Kvedrovi, kjer so glede na »mladost« doma pogoji za bivanje dosti primernejši kot v samskih domovih Bavdkove in Mislejeve ulice.

Ne samo vzmetnica, odeja in blazina, pač pa tudi ostala pripadajoča ali bolj povedano, za normalno življenje nujna oprema v sobah je pogoj, da lahko še govorimo o sprejemljivih življenjskih pogojih v samskih domovih. Poudarjamo pa, da je opremljenost sob le eden od mnogih faktorjev, ki jih moramo v vsej njihovi pomembnosti upoštevati pri analiziranju življenjskih pogojev delavcev, ki začasno ali stalno prebivajo v samskih domovih.

Celodnevne prehrane ni

Celodnevna organizirana prehrana delavcev ljubljanskih samskih domov je zelo pereč problem. Na vprašanje, kako se hranijo, so delavci odgovorili takole:

— redno jem v restavraciji družbene prehrane — 4 %

— občasno jem v restavraciji družbene prehrane — 23 %
— hrani se v domski menzi —
— kuham si sam — 8 %
— kupujem suho hrano v trgovini — 60 %

Iz gornje tabele je razvidno, da je način prehrane delavcev samskih domov povsem neurejen. Taka neurejenost prehrane, kjer večina delavcev uživa namesto svežih, toplih in kalorično dovolj bogatih obrokov suho hrano, je nedopustno in škodljivo.

Poleg počitka je prehrana bistveni faktor pri obnavljanju človekove življenjske energije. Zato je nujno potrebno skrbeti za urejeno prehrano vseh ljudi, tako tudi stanovalcev samskih domov.

Čajne kuhinje zapostavljamo

Pri ogledu ljubljanskih samskih domov, še bolj pa pri sami obdelavi vprašalnikov, smo ugotovili, da se v le-teh samskih domovih vprašanje v zvezi s čajnimi kuhinjami zapostavlja. Konkretno: čajne kuhinje imajo samo v samskem domu v Kvedrovi ulici, dočim so delavci v Mislejevi in Bavdkovi ulici prikrajšani tudi za ta minimum »udobnosti«.

Iz odgovorov vidimo, da bi bile čajne kuhinje še kako potrebne, saj bi si več kot 45 % anketirancev z veseljem pripravljalo večerje. Za druge obroke je bilo manj zanimanja, kar je z ozirom na zaposlenost stanovalcev razumljivo.

Vzrokov za takšno željo po čajnih kuhinjah je več, najpomembnejša pa sta finačna plat in okusnost doma pripravljenih obrokov.

Očitno je, da so delavci, kar se tiče organiziranosti prehrane v nezavidljivem položaju. Dejstvo je, da si 80 % anketirancev želi okusno in finančno dostopen ter urejen način prehrane. 310 od 385 jih je odgovorilo, da bi se želeli hraniti v domski menzi.

V zvezi s prehrano lahko zaključimo, da se kljub stalnemu dogovarjanju okoli problema s prehranjevanjem delavcev samskih domov kot tudi ostalih delavcev, ni ničesar storilo. Urejenost prehrane ne bi pomenilo le bolj humano obravnavanje življenjskih razmer delavcev, pač pa bi bil to tudi korak k izboljšanju razmer tako z zdravstvenega stališča delavcev kot ekonomsko-gospodarskega stališča tozđ, oz. delovne organizacije, pri čemer sploh ne bomo omenjali na večje storilnosti niti manj izgubljenih ur zaradi bolniškega staleža in ostalih pozitivnih učinkov.

Osebna higiena

Pri vprašanju osebne higiene smo vprašanje kopalnic in pralnic obdelali že v prejšnji analizi, kjer smo prikazali ne samo koliko je prh, oz. kopalnih kadi, pač pa tudi število stanovalcev na eno prho.

Tako kot smo pri zgoraj omenjeni analizi prikazali, da noben od treh domov ne dosega predpisanih norm (na 10 do 15 postelj ena prha) tako smo tudi v odgovorih v tej analizi ugotovili, da je kopalnic, oz. prh premalo. Vendar to ni najbolj pereč problem v zvezi z osebno higieno. Bolj kritično je stanje pri pranju osebne perila.

Na tem področju so delavci prepuščeni sami sebi, saj so stanovalci v večini prisiljeni, da si sami perejo kot »vedo in znajo«. To pomeni, ali da si perejo sami ali da nosijo svoje

osebno perilo ob občasnih obiskih domov. Od vseh treh domov imajo samo v samskem domu v Kvedrovi prostor, ki je namenjen pranju osebne perila, vendar so tam le pralna korita.

Še nekateri problemi

Poleg omenjenih problemov so delavci v anketi zpostavili tudi vprašanje premajhnih garderobnih omar v sobah, hišnega reda, veliko je bilo tudi pripomb v zvezi s telefonom, saj bi delavci želeli, da je v vsakem domu postavljena vsaj ena medkrajevna govorilnica, s tem da stanovallec samskega doma ne more imeti obiskov, ker ne obstaja posebna soba za obiske in da so slabe možnosti športno rekreativnih in kulturnih dejavnosti.

Marko Filipič

Priznanje za 30 let dela v Gradisu je letos prejela tudi Slava Oberleit

Trideset let v Gradisu

V tem času se po tozđih spominjamo tudi vseh tistih, ki so pri Gradisu 10, 20 ali 30 let. Tudi v GE Maribor so prejšnji petek svečano razdelili priznanja vsem tistim, ki so toliko časa ostali zvesti kolektivu. Posebna pozornost je veljala tridesetletnikom. Še dobro, da so jim priznanja podelili javno, saj drugače jim še vsi verjeli nebi, da so že toliko stari (pardon — mladi). Tistih, ki so pri GRADISU 10 let, jih je bilo kar 46. Dvajset let delovne dobe pri podjetju pa je slavilo 22 delavcev. Tistih »najstarejših« pa je bilo samo 11. Mislim, da si zaslužijo, da jih kar imenujemo.

To so: Anton Andrejek, Alojz Ciglar, Ema Jambrošič, Ivan Kiprivec, Zlatko Koren, Zvonko Novak, Slavica Oberleit, Ivan Rihtar, Marjan Starovasnik ter Ivan Šoltič. Trideset let delovne dobe pri istem podjetju ni kar tako. Zato smo lahko upravičeno ponosni na njih, saj so se v tem času prekalili v prave gradisovce od katerih se lahko vsi marsičesa naučimo. Ne vem če je sploh k temu dodati še kaj? Mislim, da jim lahko tako enim kot drugim čestitamo k jubileju in jim zaželimo še dosti uspehov pri njihovem nadaljnjem delu.

Franjo Štromajer

Gradis in Borštnikovo srečanje

Pred dnevi se je končalo 16. Borštnikovo srečanje v Mariboru. To je 10-dnevni teaterski pregled in manifestacija, ki že nekaj let nazaj razživlja Maribor in dobršni del naše republike. Skupaj je bilo prikazanih kar 142 priridev, od tega 22 najboljših predstav slovenskih poklicnih gledališč.

Otvoritvene slovesnosti se je udeležila tudi članica sveta federacije Lidija Šentjunc, ter ostali ugledni kulturnopolitični delavci. Odprli so tudi razstavo o našem partizanskem gledališču, katero predstavil nekdanji član igravec Aleksander Valič. Na svečani otvoritveni slovesnosti so odkrili doprni kip pokojni dobitnici Borštnikovega prstana Savi Serverjevi.

V času od 21. do 30. oktobra se je zvrstilo rekordno število predstav, ki so imele preko 35.000 obiskovalcev. Nastopali so v gledališčih, šolah, vrtcih, bolnicah, gostilnah in na kmetijah.

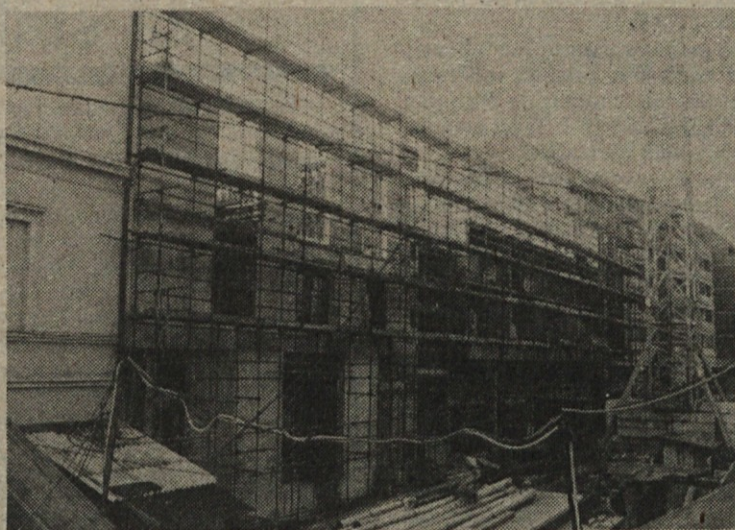
Tudi gradisovi delavci so si ogledali veliko teh predstav, saj so prav v Mariboru »tesno povezani z gledališčem«. Tozd gradbena enota gradi namreč že nekaj časa novo gledališče. Pravim že nekaj časa, ker vedno znova in znova zmanjka denarja, čeprav ne bo niti senca CANKARJEVEGA DOMA v Ljubljani. BO samo kulturnejše i varnejše od prejšnjega. Brez orgel, kičastih lestencev,

ter drage uvožene opreme. Bo pa teater, na katerega bo Maribor ponosen. Da Maribor potrebuje tak kulturni hram, je pokazalo letošnje Borštnikovo srečanje in celoletno dobro obiskane predstave. Tega se zavedajo tudi gradisovi delavci, ki hitijo z deli kolikor se le da. Opraviti je potrebno obsežna sanacijska dela, saj se nova zgradba veže na stari del gledališča, ki je tako dotrajan, da je bilo bivanje v njem celo nevarno. Tudi v kulturi se režejo različno debeli kosi kruha. Težko je priti do debele rezije. O težavah, ki spremljajo gradnjo maribor-

skega gledališča, so seznanili tudi članico sveta federacije Lidijo Šentjunc, ki si je po svečani otvoritvi letošnjega Borštnikovega srečanja ogledala gradbišče.

Letošnja dobitnica Borštnikovega prstana je dramska igralka Vladoša Simčičeva, dolgoletna članica Mestnega gledališča ljubljanskega. Zda, ko je v pokoju, nastopa le še občasno, »navadno takrat, ko se zbero nekdanji borci in mladina, ki jo vabijo izročila osvobodilnega boja«, je zapisal v utemeljitvi nagrade akademik dr. Bratko Kreft.

Franjo Štromajer

Gradnja SNG v Mariboru

Novice iz gradbeništva

Tunnel pod kanalom La Manch

Že nekaj let je aktualna gradnja podmorskega tunela med Anglijo in Francijo, kako pa sedaj stvari stoji bodo z deli verjetno začeli konec prihodnjega leta, saj morata na projekt dati končno oceno še obe vladi. Predvideva se gradnja dveh tunelov, na mestu kjer je razdalja med Anglijo in Francijo najmanjša, to je samo 34 kilometrov. Prvi in večji tunel je predviden za železniški promet, drugi manjši pa bo uporabljen kot servisni tunel za prvega. S tem tunelom bi bila preko francoske železniške mreže povezana Velika Britanija z vso Evropo. Strokovnjaki predvidevajo, da bodo za gradnjo tega tunela porabili najmanj 8 let.

Prvo plavajoče mesto na svetu

Znani japonski arhitekt Tošio Mícuta je pred kratkim končal detaljno študijo za gradnjo prvega plavajočega mesta na svetu. Če bo projekt potrjen, bi tako mesto začeli graditi v Tokijskem zalivu. Projekt je narejen za mesto z najmanj milijon prebivalci. Mesto bo organizirano tako, da bo imelo vse ustanove kot ostala mesta na kopnem, pa tudi šole vseh stopenj, gledališča in opero, kinematografe, trgovine, knjižnice in celo živalski vrt. Po projektu arhitekta Mícute, bo tako mesto sestavljeno iz večjega števila trikotnih gradbenih kompleksov, ki bodo segali največ 800 metrov nad površino morja, tako mesto pa bi se lahko zgradilo v desetih letih. Arhitekt Mícura in njegovi sodelavci se zavedajo, da je ta projekt za sedanje čase zelo smel, vendar upajo, da bodo prva plavajoča mesta lahko začeli graditi koncem osemdesetih let in bi bila končana ob koncu tega stoletja.

Keramične ploščice iz Pehčeva

Do konca letošnjega leta bo začela obratovati v Pehčevu pri Berovu nova tovarna keramičnih ploščic. V izgradnjo te tovarne je bilo vloženo 290 milijonov dinarjev. Letne zmogljivosti tovarne so 1,6 milijona kvadratnih metrov stenskih keramičnih ploščic. Planirano je, da bo okoli 250 delavcev v tovarni letno ustvarilo 250 milijonov celotnega prihodka. S prodajo ne bodo imeli težav, saj so raziskave pokazale, da na našem trgu čutimo pomanjkanje keramičnih stenskih ploščic. Razen tega okolica Pehčeva je zelo bogata s surovinami za dolgotrajno izdelavo teh ploščic.

C. Pavlin

Članica sveta federacije Lidija Šentjunc pri ogledu gradbišča SNG v Mariboru

Tudi Gradis na Učki

27. septembra so občani Istre, poleg praznovanja obletnice priključitve Istre k Jugoslaviji, slavili tudi uspešno delovno zmago. S tem dnem je bila namreč odprta nova cestna povezava od Lupoglava do Matulja s tunelom skozi Učko, ki je dosedaj najdaljši cestni tunel v Jugoslaviji. K temu praznovanju so se priključili tudi delavci Gradisa in sicer našega TOZD Nizke gradnje, saj so s svojim delom na posameznih premostitvenih objektih pripomogli k dokončanju tako pomembne cestne povezave. Delavci naše TOZD Nizke gradnje so izvajali dela na celotni zgornji konstrukciji viaduktov s škatlastimi nosilci na delu ceste Lupoglav—Tunel Učka ali kot so imenovali ta del trase na gradbišču, na Istarski strani. Dela so pričeli izvajati že v letu 1981 in sicer z mesecem novembrom na najdaljšem viaduktu v celotni trasi imenovanim viadukt preko proge Lupoglav—Raša. Na tem objektu je naša TOZD izvedla celotno zgornjo konstrukcijo vključno s prekladnimi elementi nad vsemi podporami.

Viadukt je speljan preko plazovnega področja in železniške proge Lupoglav—Raša. Dolžina viadukta je 377 m in ima 14 polj. V objektu je bilo vgrajenih 84 kom. škatlastih nosilcev, katerih montaža se je vršila z jekleno montažno konstrukcijo, ki je bila izdelana v naših kovinskih obratih in se je na tem objektu prvič uporabila.

Poleg tega največjega objekta je naša TOZD sodelovala še na treh manjših objektih z izvajanjem zgorne konstrukcije in sicer na viaduktu Dolenja vas, podvozu Dolenja vas in nadvozu Prašiči.

Skupno je bilo vgrajenih v vse štiri objekte 130 kom. betonskih škatlastih nosilcev, ki so bili zlepljeni iz 246 elementov. Vsi elementi so bili prepeljani po železnici iz Maribora do Lupoglava v skupni teži cca 6.000 ton.

Prekladanje, razkladanje elementov se je vršilo z avtodvigali tipa Pinquely, dočim se je transport do samih objektov vršil z avtovlačilcem. Na gradbišču je bilo v poprečju zaposlenih 30 delavcev TOZD Nizke gradnje in do 10 delavcev TOZD SPO.

Od mehanizacije je bila uporabljena nova 60t jeklena montažna konstrukcija, avtodvigalo Pinquely, Lorain 320, Lorain 30H ter avtovlačilec znamke Mercedes.

Delavci so imeli zelo dobro urejene stanovanjske razmere, saj so stanovali v hotelu Kaštel v Motovunu. Gradbišče je bilo oddaljeno od stanovanja 40 km. Na delo in z dela od hotela je bil urejen prevoz z avtobusom. Prehrana je bila dobra, le količinsko ni povsem ustrezala vsem zaposlenim.

Ob zaključku si želimo, da bi naša TOZD sodelovala pri čim več tako pomembnih objektih, kot so bili ti na območju Istre.

Zvonko Zemljčič, gr. inž.

Voznik Milan Krevs je z vozilom znamke Mercedes od leta 1975 pa do danes prevozil preko 260.000 km brez večjega popravila. Delavci TOZD SPO se za veliki prihranek in vzorno vzdrževanje iskreno zahvaljujejo

Tudi strojniki v boju za stabilizacijo

Večkrat radi posplošimo, če imamo namen nekoga grajati, najrajši govorimo o množini. Največkrat pa je to krivično, ker so le gotovi ljudje oziroma delavci pridni in vzorni. Ti ljudje se ne spreminjajo ne glede na težo dela ali denar, ki ga dobi v žep. Redko kdaj se mogoče nekdo mimogrede spomni ali omeni njegovo pridnost, vendar nič več. Težko je izreči skromno pohvalno besedo, ki nič ne stane in bi dostikrat zadoščalo ter tudi mnogo zaleglo vsaj so običajno ti ljudje tudi skromni.

Bila je dana tudi pobuda že pred leti, da bi se podelilo ob neki svečanosti ali jubileju priznanje v obliki diplome ali plakete, če že ni mogoče dati denarne nagrade. Znano je, da večina stvari ostane pri besedah le malo pri dejanjih. Večkrat se celo bolj krivično obnašamo do teh ljudi kot do tistih, ki zaslužijo grajo. Torej smo v tem oziru zelo skopi, varčujemo z pohvalami in besedami tam, kjer bi pa dejansko morali, pa je vse drugo prej kot varčevanje.

S tem uvodom predstavljamo naše vestne in vzorne upravljalce raznih strojev, ki so s čuvanjem, pravilnim upravljanjem in vzdrževanjem mnogo prihranili Gradisovi skupnosti. Če upoštevamo čas, ko so domači deli za stroje tako problematični, saj jih ni ne na domačih še manj pa na tujih policah, da o ceni ne govorimo, je dobrodošel vsak prihranek v kakršnikoli obliki.

Izjemni delavci, ki jih predstavljamo, niso tega dosegli v kratkem času ampak v daljšem obdobju, torej pri opravljanju svojih delovnih nalog.

Postavlja pa se vprašanje, kaj pa smo mi ostali naredili, največkrat še tistega ne, kar je v dnevnih nalogah, za kar dobimo plačilo.

Vsi delavci v proizvodnji in administraciji lahko nekaj storijo na izboljšavi in prihranku, saj smo v obdobju splošnega varčevanja.

KRAJEVNA SKUPNOST
GORJE-POČE-TREBENČE

PODELJUJE

PRIZNANJE

ZA USPEŠNO DELO PRI IZGRADNJI CESTE-TREBENČE, GORJE, POČE

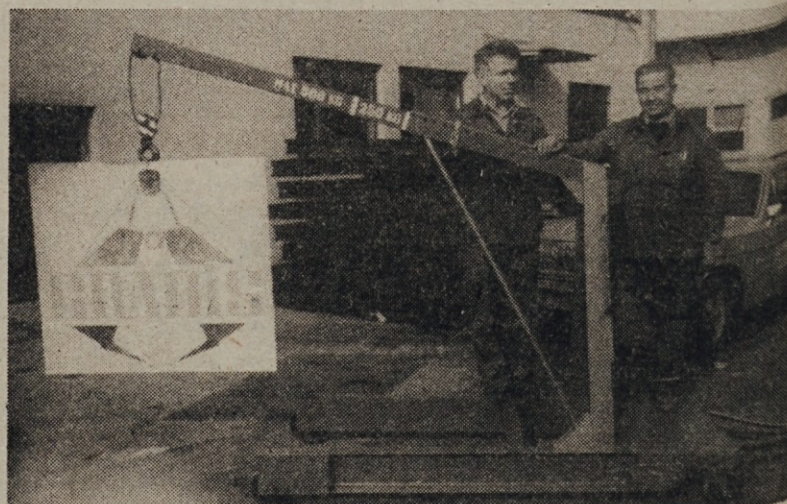
GIP GRADIS - LJUBLJANA

STROJNOPROMETNI OBRAT - STROJNIK: TACER STANE

PREDSEDNİK GRADBENEGA
ODBORA: Jakob Svedel

PREDSEDNİK S. KS

Potreba jih je prisilila k razmišljanju o izdelavi skladiščne dvigalne naprave. Dvigalna naprava je bila kmalu po zamisli izdelana in s tem ustvarjen tudi lep prihranek. Prihranek sta ustvarila Lojze Kobal in Oto Lajmzner

Dvoetažni most lepo napreduje

Mariborski prometni vozle se počasi odvija

Gradis toz NIZKE GRADNJE Maribor gradi v Mariboru most, ki je po svoji konstrukciji nekaj posebnega. Dvoetažni most, tako se most imenuje, bo v veliki meri razbremenil dosedanja mostova, ki nista več zmogla naraščajočega prometa.

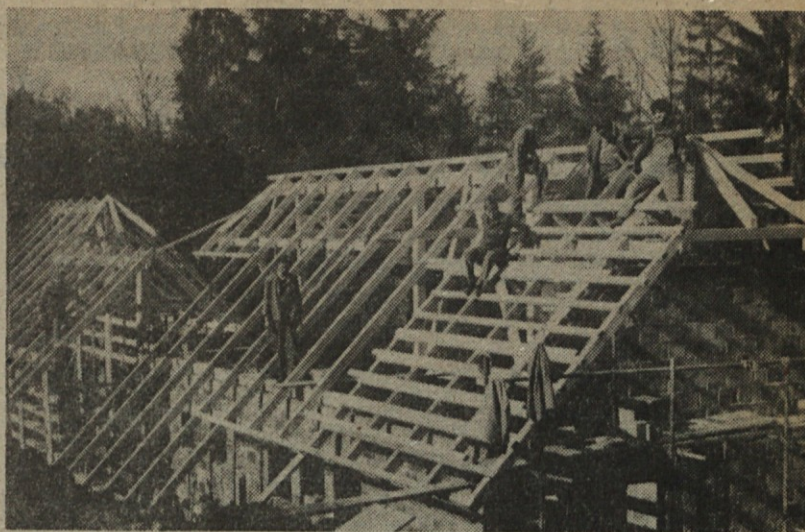
Prav sedaj končujejo še zadnja dela na podporni konstrukciji obeh etaž. Manjka samo še eno polje in medtem ko boste to brali, bo tudi to do kraja zmontirano. Tako bo spodnja etaža pokrita z vzdolžnimi nosilci še ta mesec. Delavci NIZKIH GRADENJ položijo dnevno po dva nosilca. Vseh nosilcev v spodnji etaži bo 38.

Zgornja etaža pa bo vsebovala kar 90 vzdolžnih nosilcev, ki bodo zmontirani predvidoma do konca januarja prihodnjega leta. Dela bodo v tem zimskem času predvsem

odvisna od vremena. Gradisovci upajo, da ne bo prevelikega mraza, ker bi to še kako vplivalo na končni rok izdelave mostu. Ta je predviden za 22. julij prihodnje leto. Treba bo pohiteti in nadoknaditi zamujeno. Kar se tiče Gradisa, ne zamujajo. Zavlekel se je že pričetek del in tega je treba nadoknaditi.

Dvoetažni most, je le del rešitve mariborskega prometnega vozla, ki se v tem času počasi a vstrajno odvija. Škoda je le, da ne bo uresničen celotni projekt avto ceste in hitre ceste skozi Maribor, zaradi dobro znanih stabilizacijskih razmer. Tako bomo imeli v Mariboru še en objekt, ki ne bo končan po prvotnih načrtih, s tem pa je vprašljiva tudi funkcionalnost celotnega prometnega režima.

Franjo Štromajer

To ostreše je bilo izdelano že v novem obratu

V Ravnah zgrajen nov tesarski obrat

Večletno dogovarjanje o ustanovitvi in potrebi po tesarski delavnici v Ravnah, se je uresničilo. V novem obratu smo združili lesno dejavnost, poprej razdrobljeno po posameznih delavnicah.

Osnovna dejavnost obrata bo kritje potreb gradbišč, predvsem s tesarskimi izdelki. Obrat je prirejen za izdelavo vseh vrst opažev, od klasičnih do velikotablantnih, izdelavo strešnih konstrukcij, ter druge lesno mizarske galanterije za potrebo tozda.

Strojna opremljenost je za trenutne potrebe zadovoljiva, računamo pa mehaniziranost s časom in možnostmi dopolnjevati. Z razširitvijo obsega del naj bi obrat prevzel v upravljanje poleg opažev še ves podporni in odrski material.

Z ustanovitvijo združene tesarske dejavnosti v obratu, računamo na kvalitetnejšo izdelavo opažev, prihranek na času in materialu predvsem lesa, ter hitrejšo kroženje opažnih materialov.

Še nekaj o samem objektu

Tesarski obrat je zgrajen v sklopu baze Log. Zgrajen je bil hitro in kvalitetno, s tehnološko razporeditvijo postrojenja. Sam objekt meri 720 kvadratnih metrov zaprtih prostorov ter 180 kvadratnih metrov pokrite delovne površine.

V samem objektu so tudi vsi pomožni prostori, to je brusilnica, manjša mehanična delavnica, kompresorska postaja, priročno skladišče za ročno mehanizacijo, drobni material, sanitarije ter obratna pisarna.

Najpomembnejši del teh pomožnih prostorov bo brusilnica, za katero bomo v kratkem dobili avtomatske stroje za brušenje strojnih rezil ter razperitev in brušenje krožnih listov, kar bo zelo koristno tudi za gradbišča.

Vse zastavljene naloge bo možno uspešno opravljati le s pomočjo vseh naših gradbišč.

Rudolf Ludvik

Udeleženci strokovne ekskurzije v Mariboru

Strokovna ekskurzija

TOZD GE Ljubljana je organizirala za delovodski in tehnični kader strokovno ekskurzijo. Start je bil pred našo centralo na Šmartinski 134 a, 21. 9. 1981 ob 6. uri, kjer smo se zbrali in zapeljali proti Mariboru.

Maribor je mesto, ki bi se ga marsikdo rad podrobneje ogledal in spoznal njegove znamenitosti, vendar smo se tokrat odpravili na gradbišče, na mesto izgradnje dvoetažnega mosta, ki ga gradi TOZD GE Nizke gradnje Maribor.

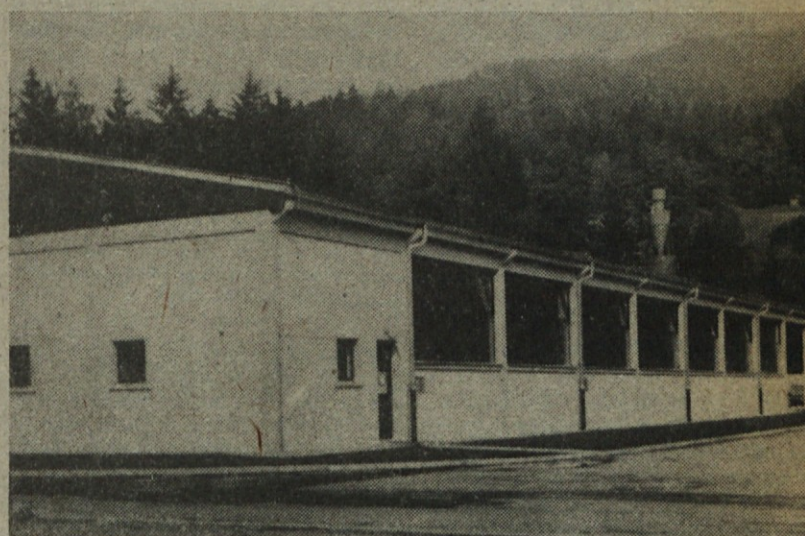
Ker je voznik fant od »fare« smo v Mariboru bili že ob 9. uri. Tovariši iz Maribora so nas pristrčno sprejeli in pozdravili, ter v prostorih pisarn gradbišča izčrpno povedali o poteku in načinu gradnje ter o pomembnosti izgradnje takega objekta. Potem smo se sprehodili po starem mostu in si ogledali obrise novega, ki bo lahko

rečemo za večno zamenjal starega.

Po ogledu in posnetku za spomin smo se oprostilili od tovarišev iz Maribora in še enkrat iz avtobusa pogledali Maribor, pravim iz avtobusa, ker nam čas ni dopuščal drugače. Želeli smo si ogledati še sejem gradbeništva in gradbenih materialov v Gornji Radgoni.

Prišli smo in si ogledali, posebno smo bili zadovoljni, ker smo tudi na prostoru rezerviranem za Gradis imeli kaj videti. Po kosilu smo se odpravili proti Ljubljani, vendar so postanki v mestih čez katere smo se peljali bili takrat pogosti, zato smo si pred Ljubljano še večerjo zaužili in srečno pripotovali v Ljubljano. Bili smo veseli, ker je tudi vreme bilo lepo in ker je vsak posameznik s to ekskurzijo nekaj pridobil.

Milenko Nikić

Nov tesarski obrat za TOZD Ravne

Kako najučinkoviteje skrajšati čas sestankov za reševanje problemov

Ali vas sestanki utrujajo? Ali bi lahko bili krajši, učinkovitejši, zanimivejši? Ali se vam kdaj zdi prisotnost na sestanku izguba časa? Kako je potrebno voditi sejo ali sestanek? Kako lahko postanemo dobri sodelavci na sestankih?

Po daljšem raziskovanju je ekspert združenih narodov za pomoč deželam v razvoju dr. Bauruk prišel do zaključka, da razni sestanki v velikih podjetjih trajajo dalj časa, kot je to dejansko potrebno. Na takih sestankih so običajno angažirani ljudje, katerih čas je dragocen in drag, kot so različni strokovnjaki, znanstveniki, vodilni delavci in drugi. V ta namen je izvajal proučevanje s psihološkega vidika, ki je pokazalo, da se čas sestankov lahko skrajša na polovico, še posebno sestankov, na katerih se rešujejo različni problemi. V času od 15 do 20 let je prisostvoval takim sestankom v različnih delih sveta in na osnovi tega z grupo ekspertov izdelal elaborat.

KAKO NAJUČINKOVITEJE SKRAJŠATI ČAS SESTANKOV?

1. Problem se mora postaviti kot dejstvo in ne kot vprašanje. Na primer:

NE »ZAKAJ NISMO IZPOLNILI PLANA?«

TEMVEČ »NISMO IZPOLNILI PLANA ZA LETOŠNJE LETO!«

2. Vodja sestanka ne sodeluje v razpravi in mora biti popolnoma nevtralen. On edino daje besedo udeležencem in vodi razpravo.

3. Dolžnost vodja sestanka je:

a) postavlja probleme tako, da ga vsakdo lahko razume;

b) on je tisti, ki mora skrbeti, da sestanek poteka v prijateljskem vzdušju;

v) skrbi za to, da se večkrat naredijo povzetki predloženih rešitev problemov in njihovih vzrokov;

d) ne sme zaključiti sestanka prej, dokler se ne opredelijo specifični načrti akcije.

4. Tudi zapisnikar ne sodeluje v razpravi. Njegova dolžnost je, da na kratko zapiše vse omenjene vzroke in rešitve. Njegove dolžnosti so:

a) zapisati vse omenjene vzroke in rešitve;

b) da jih med sestankom na zahtevo vodja sestanka prebere.

5. Na vsakem sestanku se najde neka oseba, ki želi neprestano govoriti. Kaj narediti z njo? Najboljši način je, da se od take osebe zahteva, da upraviči in dokaže svoje trditve in izjave s kar največjim številom dejstev.

6. Nevarnost vsakega sestanka je razhajanje in protislovnost. Kako se jim izogniti? Ob prvem primeru ra-

zhajanja vodja sestanka zahteva, da te osebe dokažejo svoja stališča z logičnimi dejstvi.

7. Po mnenju dr. Bauruka bi se splošna formula za reševanje problemov lahko delila na štiri vprašanja:

— Kaj je problem?

— Kateri so vzroki za ta problem?

— Kakšne so mogoče rešitve?

— Kaj je treba narediti?

POMEMBNO: Niti en sestanek za reševanje problemov ne bo uspešen, če vodja sestanka čez teden ali dva, odvisno od narave problema, ne bo preverjal izvrševanje sprejetih akcij.

Po več letih proučevanja je tudi ugotovil, da se zapisniki sestankov ne vodijo urejeno in redno. Meni, da mora vsak udeleženec sestanka dobiti zapisnik.

Da bi olajšali delo zapisnikarja bi moral obrazec za vodenje zapisnika izgledati takole:

— sestanek; problem, ki se rešuje, datum; kraj; čas, trajanje; navzoči; vodja sestanka; zapisnikar; povzetek razprave; iznešeni vzroki problema; predložene rešitve problema; končna odločitev; načrt akcije; kdaj bo preverjeno — datum in od kdaj.

Kako je drag in zelo pomemben čas udeležencev, sej in sestankov, kaže naslednji primer:

Pred nekaj leti je neka danska firma razvila proizvodnjo specialnih ur, tako imenovanih ikonometrov (ura kompjuter). Uro lahko postavi kamorkoli v prostoru, kjer poteka sestanek in dela na sledeči način: izračunava povprečni osebni dohodek vseh udeležencev na osnovi ene minute in potem avtomatsko množi to povprečje s časom sestanka. Po petih letih je ta firma naredila pregled in ugotovila, da posamezni sestanki stanejo trikrat več, kot je vreden prihranek, ki je bil dosežen na osnovi odločitev na teh sestankih.

KAKO POSTANETE DOBER UDELEŽENEC NA SESTANKU?

1. Predhodno je potrebno poznati stvar, o kateri bo tekla razprava na sestanku.

2. Pojdite na vsak sestanek, da bi se neka naučili, pa tudi sami naredili vse, da bo vaš prispevek vreden truda.

3. Bodite več kot samo poslušalec (samo 10 % razpoložljivega časa

je potrebno za poslušanje — izkoristite preostalih 90 %, da izpolnite to misel z vključevanjem svojih lastnih izkušenj in znanj).

5. Spoznajte se z vodjem sestanka pred začetkom sestanka.

6. Razmišljajte o tem, kar želite povedati in povejte jedrnat, zgoščeno in čim krajše.

7. Prizadevajte si, da bo vaš odgovor čim krajši (ne morete se veliko naučiti dokler govorite).

8. Preverite svoja stališča pred govorom, da se boste prepričali, če so v zvezi z razpravo.

9. Ne izgublajte časa s prepiri za nepomembne stvari, ki niso v zvezi s sestankom.

10. Govorite dovolj glasno, da se bo slišalo in dovolj počasi, da boste izgovarjali vsako besedo ločeno.

11. Ne izgublajte glave, če se bodo vaše ideje delno spremenile ali celo ovrgle.

12. Spomnite se, da obstoji več načinov, po katerih lahko sodelujete, in sicer:

— iznašanje osebnega izkustva ali izkustva koga drugega,

— razčiščevanje stališč,

— postavljanje vprašanj,

— beležite misli, vendar pa ne bodite toliko zaposleni s tem, da ne boste imeli časa, da bi dojeli vse

ideje, ki se iznašajo,

— terjati od tovarišev na sestanku, da povedo svoja izkustva, še posebno, če ste prepričani, da so njihova izkustva pomembna za sestanek,

— zahtevati glasovanje po nekem vprašanju, če želite vedeti mišljenje večine,

— Dodajanje note humorja sestanku, vendar ta ne sme nikogar prizadeti.

13. Ne ugovarjajte tovarišu, dokler popolno ne razumete njegovega stališča.

14. Pri iznašanju svojih pogledov in stališč se poslužujte naslednje formule:

— vzrok, posledica, korekcija,

— Kaj? Zakaj? Kako? Kdaj? Kdo? Kje?

— obrazložite svoje stališče in mišljenje. Kako ste prišli do njega in zakaj mislite, da je to tako.

15. Bodite pripravljeni spremeniti svoja stališča, če so dokazi za to logično upravičeni.

16. Po vsaki seji, sestanku napišite, kaj ste se na njem novega naučili.

17. Po določenem času se ponovno vrnite k tem beležkam, da jih ne pozabite, kajti pravilo pravi: pomnenje pomeni — ponavljati, ponavljati, ponavljati.

B. Bogdanović

Obvestilo bralcem

Tudi naše uredništvo za stabilizacijo

Tovarne papirja so se, tako kot vsi drugi, ki jim je kakorkoli mogoče, vključile v naš izvozni program. Letos naj bi izvozile različnih vrst papirja za 300 milijonov dinarjev, zato pa bo na našem tržišču za 40 % manj papirja. Tem prizadevanjem se je priključila tudi največja jugoslovanska tovarna roto papirja Đuro Salaj iz Krškega, od koder dobiva papir tudi tiskarna Ljudske pravice Ljubljana v kateri tiskamo Gradisov vestnik. Tiskarna je pozvala urednike vseh časopisov, ki jih pri njih tiskajo, da prisluhnejo potrebam izvoza in skrijjo obseg svojih glasil.

Temu primerno smo se opredelili tudi v našem uredništvu in že na seji v septembru podprli izvozna prizadevanja tovarne papirja in sklenili večino števil Gradisovega vestnika izdajati tako kot že septembra in oktobra na šestnajstih časopisnih straneh, občasno in predvsem po potrebi pa bomo lahko izšli tudi kot do sedaj, na štirindvajsetih straneh.

V uredništvu se zavedamo teh omejitev in bomo zato še bolj skrbeli, da ne bo trpela vsebina časopisa, da bo naš časopis tudi v bodoče bogat s prispevki iz vseh gradisovih tozdov in da bo informiranost naših delavcev, če ne boljša, potem pa vsaj taka kot dosedaj.

Zato pozivamo tudi vse bralce in sodelavce Gradisovega vestnika, da se družno vključimo v izvozna prizadevanja, kar v našem primeru pomeni vključevanje v varčevanje s papirjem. Dopisnike in vse ostale, ki želijo sodelovati z našim glasilom pa pozivamo, da to sodelovanje še okrepijo, pri čemer naj nas vse vedno bolj vodi načelo odgovornosti in kakovosti.

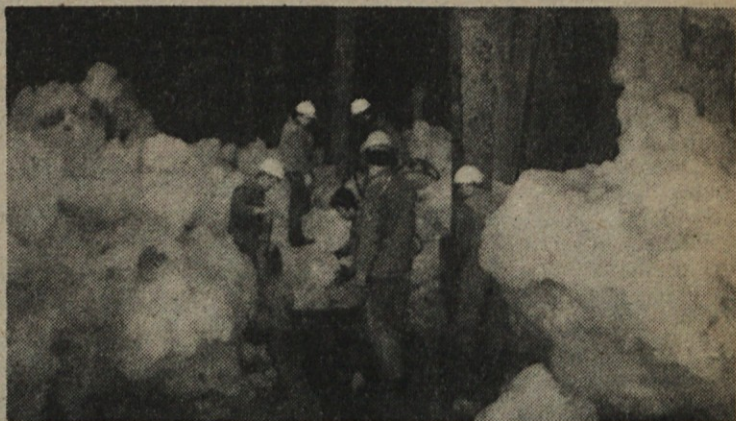
Uredništvo
Gradisovega vestnika

Nove zimske obleke za delavce v Celju

Kmalu se bodo spet začele težave s snegom, ledom in mrazom. Kako je preskrbljeno za naše delavce v teh najhujših hladnih zimskih časih?!

Letošnje leto bodo naši delavci v Celju oblečeni v nove tople zimske obleke. Tako smo naredili velik korak naprej za varstvo in zaščito delavčevega zdravja. Zato upamo, da bo letošnjo zimo manj bolniškega staleža.

Zlatko Otomanček

Letošnjo zimo delavce v Celju ne bo zeblo, saj so dobili nove zimske obleke

Ali imamo preveč sejmov?

Medtem ko smo po številu telefon na prebivalca Jugoslovani na dnu evropske lestvice — podobno je tudi z izumi in tehničnimi izboljšavami in še s čem — pa smo že zdavnaj osvojili visoko mesto po številu sejmskih prireditelj, ki jih organiziramo pri nas. Pa ni nam dovolj da smo dežela z velikim številom sejmov in velesejmov in si zato prizadevamo, da bi prav mi imeli največ sejmskih prireditelj na svetu. Tako visoka uvrstitev med dežele z največjim številom sejmov nas seveda stane milijarde, učinki pa so vprašljivi.

Statistični podatki kažejo, da v Jugoslaviji imamo vsako leto 120 sejmov. Od tega jih je 95 etiketirano z nalepko »mednarodni«. Skupni seštevek dni, kolikor te prireditelje trajajo je več kot 700 dni v enem letu. Iz števil sejmov, manifestacij, razstav, salonov itd. je razvidno, da je pri nas vsak tretji dan ena sejmska otvoritev. Neprimerno bogatejša in bolj razvite države v svetu imajo manj sejmov kot mi, edino je Zvezna republika Nemčija s 181 sejmi, od katerih je 101 mednarodni pred nami. Tako imajo Američani 39 sejmskih prireditelj letno, od tega samo 7 mednarodnih, Japonci pa imajo na primer le 6 sejmov, od tega štiri mednarodne. Svetovni sejmski vodič nas dalje obvešča, da ima Anglija 85, Italija 53, Singapur 33, Holandija 38 in Sovjetska zveza 17 sejmov.

Večina naših sejmskih prireditelj

se ponaša z zvencečo nalepko — mednarodni, saj se je večina organizatorjev potrudila in najpogosteje od vsepovsod pripeljala manjše zasebnike in trgovce, da bi bilo zadovoljeno pravilom Mednarodnega združenja sejmov (UFI), ki določajo, da si sme sejmska prireditelj nadei ime mednarodna tedaj, če na njej sodeluje več tujih kot domačih razstavljalcev.

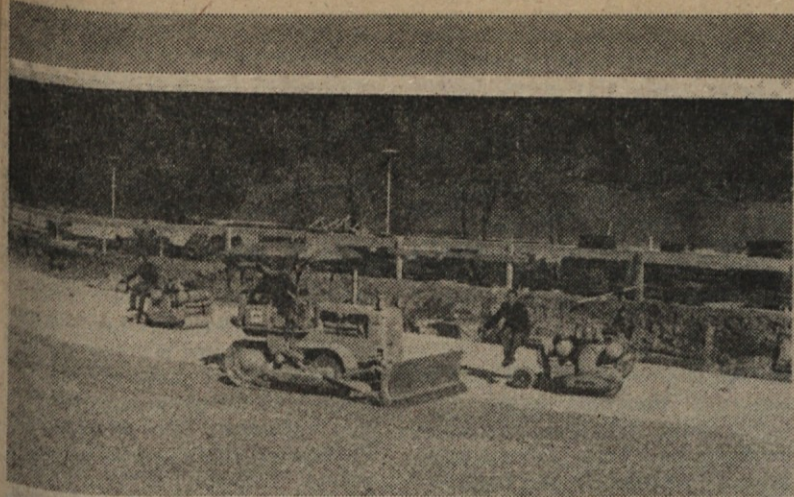
Pri nas ima Beograd največ sejmskih prireditelj in sicer 29, drugi je Zagreb 22, tretja Ljubljana 12, četrta Budva 10, sledita Maribor in Sarajevo 8, Skopje 7, Kranj 6, Gradačac 3, Leskovac in Subotica po dva itd.

Cena sejmskega kvadratnega metra se giblje okoli 1.500,00 dinarjev, kar ni malo, pri tem pa je zanimivo, da v večini primerov imajo delavci zaposleni pri sejmskih delovnih organizacijah najvišje osebne dohodke v državi.

Tolikšno število sejmov je močno vplivalo, da so le-ti izgubili svojo vrednost in pomen. Po dobri stari navadi se Jugoslovani še vedno množično udeležujemo sejmov, službeno seveda, množico obiskovalcev pa tja vodi pomanjkanje drugega razvedrila.

Tudi Gradiso sodeluje na nekaj domačih in inozemskih sejmskih prirediteljah, v glavnem s prikazom proizvodov naših obratov. O Gradisovem nastopu na sejmih pa več v prihodnji številki.

C. P.

Na novem gradbišču na Spodnji Hudinji v Celju, se dela s polno paro

Vzorno urejeno gradbišče spodnja Hudinja v Celju

Te dni smo obiskali novo gradbišče na Spodnji Hudinji v Celju, kjer bo kmalu začelo resno brnenje strojev in avtomešalcev. A kljub temu, da je jesen že tukaj, ter da nas megle in dež opozarjajo na bližajočo se zimo, bo treba delati naprej.

Na gradbišču smo srečali glavnega delovodjo, tov. Dragomiroviča in sektorskega vodjo, tov. Jazbec Vilija, nagnjenih nad kupom razstrtih načrtov.

Po prihodu na gradbišče vsakemu takoj v oči pade primerno urejeno gradbišče, ki je najbrž eno od najbolj primerno urejenih gradbišč v

našem tozdu GE Celje.

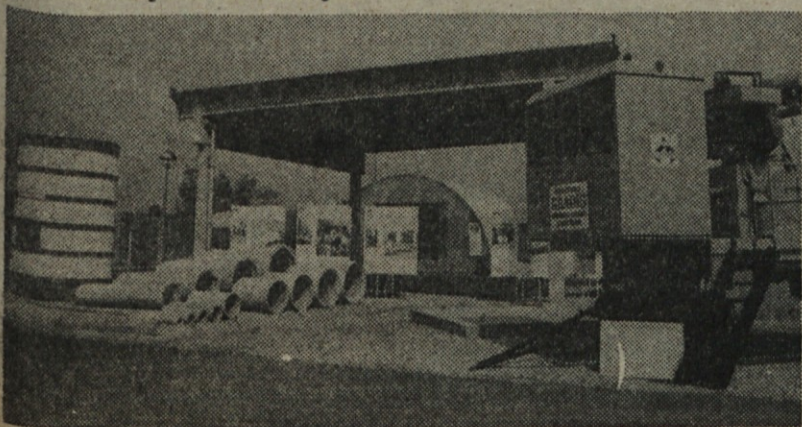
Na gradbišču je vse urejeno in v najboljšem redu. Zaščitna ograja, opozorilne table, skladišče in posebno urejeni bivalni prostori kakor tudi garderobe in jedilnica. Narejeni so že posebni prostori za oblačila, predalčki za čevlje in podobno.

Na gradbišču ni bilo veliko delavcev par strojnikov, ki so se mudili okrog ravnanja platoja in prostora za žerjavno progo. Tukaj bo stal nov stanovanjski objekt, za katerega že sedaj mnogi pravijo, da bo »lepota hudinja«.

Zlatko Otomanček

Izložbeni eksponati na velesejmu

Gradis in Jelovica v Italiji

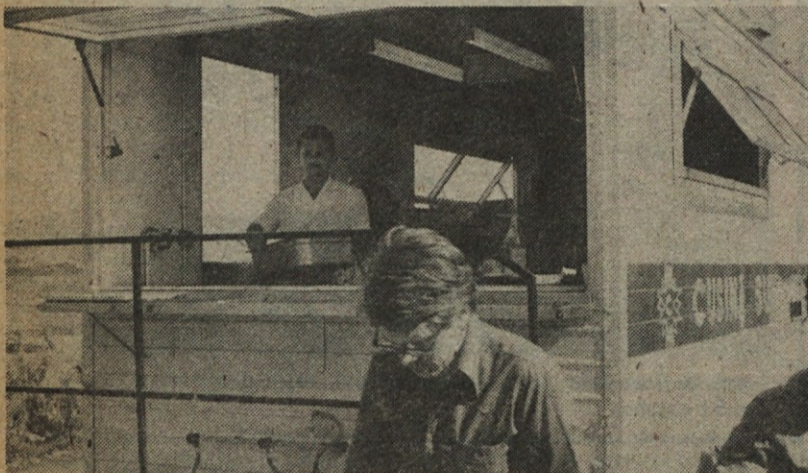
NAŠI DELAVCI NA JUGU ITALIJE. SKORAJ 100.000 KV. METROV STANOVANJSKE POVRŠINE V DOBRIH 6 MESECIH. USPEŠNO MEDSEBOJNO SODELOVANJE NA DOHODKOVNIH ODNOSIH. KVALITETA IN ROKI SO VISOKO CENJENI NA ZUNANJH TRŽIŠČIH. PRIDOBILI SMO SI ZAUPANJE INVESTITORJEV. BORBA NA TRŽIŠČU V ITALIJI JE HUDA, TODA VRATA ZA PREVZEM NADALJNIH DEL SO OSTALA ODPRTA.

Italija je dežela nasprotij. Severse razlikuje od juga po pokrajini, gospodarskih in političnih razmerah pa

tudi po mentaliteti ljudi. Prebivalci so prijazni in kontakti z našimi delavci so dobri. Na prsti, ki pokriva

izbruhano lavo (zlasti okoli Vezuva) uspevajo vinogradi, oljčni gaji, južno sadje, bolj proti potresnem področju pa so cela pobočja lešnikov, orehov in kostanjev. Polja so v nižinah Campanije, in dobro obdelana. V pokrajino je skladno položena arhitektura mest, vasi in stavb, delo davnih rodov. Žal pa je bilo veliko tega porušeno — vina seveda ne manjka, zlasti pri kmetih, pa še predrag ni.

Triindvajsetega novembra 1980 se je v južni Italiji stresla zemlja. Vasi in mesta so bila porušena. 10.000 mrtvih in tisoči in tisoči so ostali brez strehe nad glavo. Zima se je bližala, potrebna sta bila pomoč in sodelovanje. Italija se je zganila in klicala na pomoč tiste, ki so se v podobnih nesrečah že izkazali.

Kuhinja v bazi

Naselja in vasi, ki so bila porušena

Gradis — Jelovica, ki sta imela za sabo že bogate izkušnje gradnje montažnih hišic na potresnem področju v Furlaniji, sta konkurirala in uspela. Za pridobitev takih in podobnih del v tujini, je potrebno imeti veliko znanja in poslovnih sposobnosti. V okviru prvih razgovorov je bilo upoštevati ostro konkurenco. Prišlo je do raznih vprašanj, nasprotovanj, različnih mnenj, toda v končni fazi so zmagale reference, cena, roki in kvaliteta ter vstrajnost poslovnih delavcev.

Pogodbe so bile podpisane po posameznih občinah in junija letošnjega leta so se na gradbišču pojavili prvi Gradisovi in jelovski delavci, ki so daleč od doma našli skupni jezik. In se danes med sabo v ničemer ne razlikujejo.

Delo, ki smo ga ob podpisu pogodbe (Gradis, Jelovica, Emona-TOZD Globus), prevzeli, je ogromno. V dobrih 6 mesecih je bilo potrebno zgraditi 1583 objektov s skupno 99.151 kv. metrov stanovanjske površine. Objekti so raztrošeni v 47 mestih in vaseh na razdalji do 60 km od baze v Conzi Della Campania (oddaljenost enega gradbišča od drugega dosega tudi 150 km). Največ objektov na enem kraju se gradi v občini Calabritto v petih vaseh 308 objektov, sledi Conza z 210 objekti, Salza v 3 vaseh z 113 objekti itd., delo seveda ni lahko, delavce priganjajo roki, kvaliteta pa tudi oddaljenost delovišč od baze. Je pa dovolj dobre volje in hotenja, da bodo objekti do rokov končani. Od 60 drugih firm, ki gradijo na potresnem področju znaša delež Gradisa in Jelovice, kar 30%.

Vse seje in sestanki so v nočnih urah. Sestanek pri DE PI Constructioni, Napoli se je začel ob 21.30 in je trajal do 24 ure. Navzoči so bili vsi predstavniki Gradisa in Jelovice ter oba investitorja s svojim advokatom. Na seji je bilo podano poročilo o poteku gradnje, primoprodaji že končanih objektov, obračunu del in nakazilu denarja. Govora je bilo o ponudbi tipskih objektov ter o možnostih pridobivanja novih del. Razprava je bila burna, temperamentna, včasih tudi ostra, toda na splošno zadovoljstvo vseh smo okoli ene ure ponoči končno le večerjali. Ob tem pa je bilo izrečenih mnogo pohvalnih besed glede dela in naših odnosov.

Kaj pravijo graditelji? Ing. Dragan Dodič. Usklajujem delo med

Gradisom in Jelovico. Čeprav so tu prisotni delavci iz skoraj vseh republik in več organizacij združenega dela, smo zelo homogena skupina. Vsi smo kot eden. Vsak se zaveda svoje naloge in jo tudi vestno opravlja. Delo je normirano in plačano po učinku v lirah. Slabega delavca, delavci sami izločijo. Norme povprečno presegajo do 20%. Delamo celi dan, tudi sobote in nedelje naj-

večkrat niso izuzete. K delu nas priganja zavest, čas in zaslužek. Na deloviščih so se zelo dobro obnesli skupinovodje. Trenutno je tu zaposlenih 158 ljudi. Pri investitorjih smo si pridobili zaupanje in pohvalo — to pa je rezultat dobrih medsebojnih odnosov.

O delu, življenju in rezultatih dela bomo še pisali.

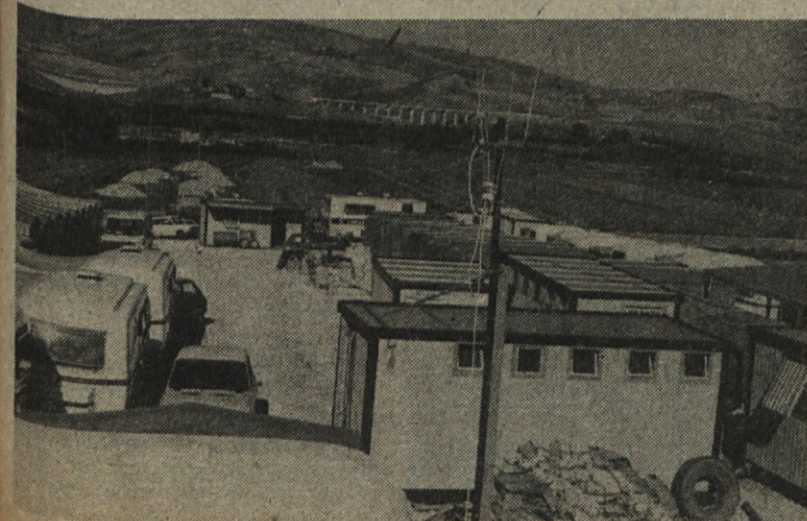
Lojze Cepuš

Naselje v Campo Sportivo

Po sestanku v Conzi (Bari) od desne proti levi: Leopold Ilovar, ger. dir. Jelovice, Anton Demšar, direktor TOZD LIO, ing. Giani Beltrame, Lojze Cepuš, direktor KSS, sedi ing. Dragan Dodič, vodja gradbišč.

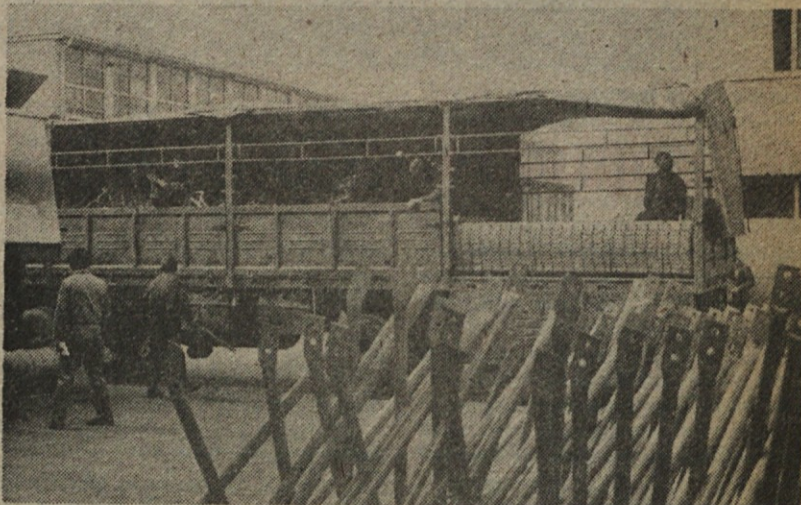

Baza v Conzi

Iz KO Maribor NOE opaži za Irak

Izvoz je prioriteta sedanjega časa in tisti, ki izvažajo lažje in bolje gospodari v sedanji precej težki gospodarski situaciji. Pred mesecem dni je iz Kovinskih obratov Maribor šla na pot v Irak 70 tonska pošiljka elementov za noe opaže. Kupec je podjetje Slovenija ceste — Tehnika, ki bo opaže rabilo na enem izmed svojih gradbišč v Iraku. Do konca leta je v programu še ena taka pošiljka, v Kovinskih obratih Maribor pa upajo, da bodo to sodelovanje nadaljevali tudi v prihodnjem letu.

C. P.

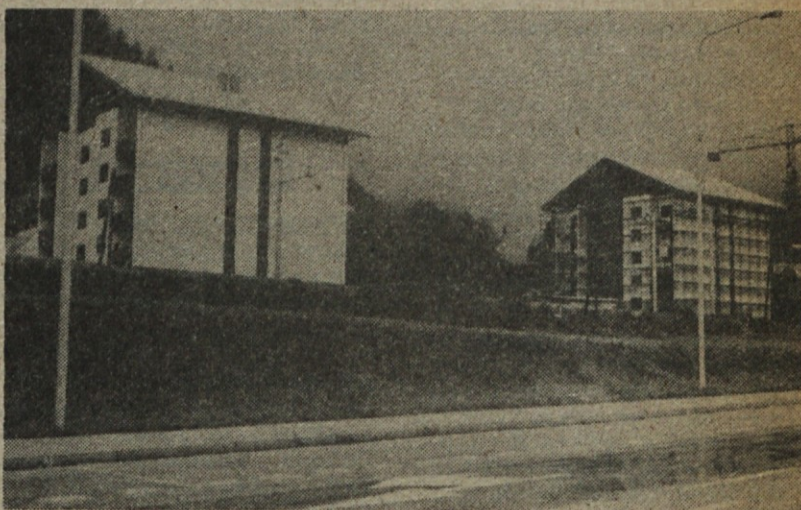

Iz KO Maribor NOE opaži za Irak

Stanovanjski stolpiči v Koroški beli

Pred Jesenicami v Koroški beli so delavci tozda GE Jesenice začeli februarja letos z izkopom za tri manjše stanovanjske stolpiče, v katerih bo skupaj 72 stanovanj. Investitor te gradnje je Železarna Jesenice, saj bodo v stolpičih dobili stanovanja njeni delavci. Dva stolpiča sta že pod streho, tretji pa je še v gradnji. V teh stolpičih bodo stanovali tudi delavci našega tozda, saj bo 12 stanovanj namenjenih za nje, da bi tako vsaj malo skrajšali precej dolgo vrsto čakajočih na družbeno stanovanje.

C. P.

Dva od treh stolpičev na Koroški beli

SGP Tehnik podelil priznanje Kovinskim obratom Ljubljana

Ob praznovanju 30. obletnice delovne organizacije SGP TEHNIK se spominjajo prehojene poti od začetkov razvoja gradbeništva pa do danes. Pri tem pa prav nič niso v ozadju organizacije, ki so z uspešnim sodelovanjem doprignole, da se je SGP Tehnik postopno razvil tako, da predstavlja danes močno in sodobno delovno organizacijo, ki je sposobna opraviti najzahtevnejša dela.

Gradbeništvo je ena najstarejših panog človekove ustvarjalnosti, izvorni dokument naše preteklosti in pomembna panoga sodobnega gospodarstva. Gradbeništvo značilno posega v naše okolje, vpliva na počutje človeka in videz pokrajine.

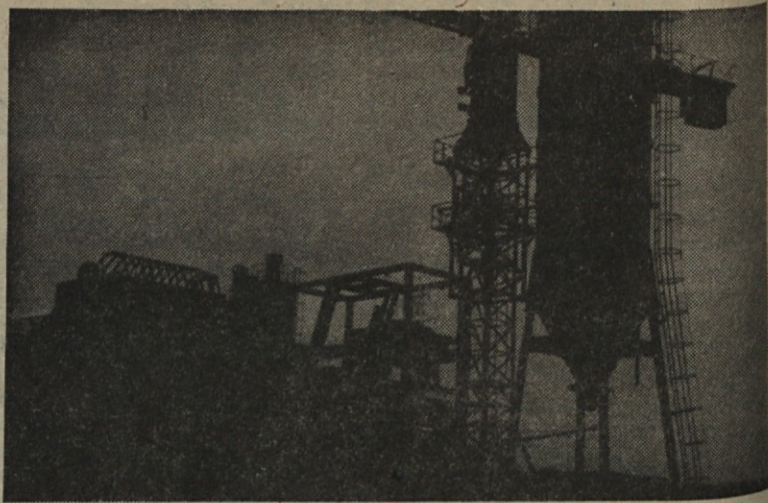
V gradbeništvu se najbolj nazorno kaže tehnični in tehnološki razvoj družbe in njene duhovne ustvarjalnosti. Ta panoga ni izgubila svoje pomembnosti z razvojem tehnike in njenih dosežkov, nasprotno brez sodobnega gradbeništva si ne

moremo zamisliti uresničitev postavljenih ciljev v našem razvoju.

S priznanjem, ki smo ga prejeli od SGP Tehnik za uspešno dolgoletno sodelovanje in prispevek k razvoju delovne organizacije je dokaz več, da si brez razvoja sodobne gradbene opreme in strojev ni moč zamisliti gradbene dejavnosti.

Kovinski obrati Ljubljana smo jim poleg drobne gradbene opreme dobavili oz. postavili kar tri betonarne. Prva betonarna SB 250/15 je bila postavljena leta 1969 v Starem dvoru. Kaj kmalu se je pokazalo, da ta betonarna ne zadostuje. Zaradi kvalitete, rednih remontov in zaupanja v naše izdelke so se odločili za nakup še večje betonarne SB 500/25.

Trenutno je v teku največja investicija SGP Tehnik. Z lastnimi sredstvi rekonstruirajo betonarno in separacijo oz. gradijo nove zmogljivosti s katerimi bodo podvojili kapaciteto, zmanjšali porabo energije in

1. betonarna SB 1000-50 stoji v gramoznici SGP Tehnik iz Škofje Loke

žive delovne sile.

Velike potrebe po gramozih in betonih ne morejo več kriti s sedanji napravami. Ponovno so predstavniki SGP Tehnik potrkali na vrata Gradisa v temeljni organizaciji Kovinskih obratov Ljubljana. Beseda je dala besedo in posel je stekel. Kupili so tretjo betonarno pri nas takrat SB 1000/50.

Betonarna SB 1000/50 je v zaključni fazi montaže v gramoznici pri Škofji Loki in bo kmalu pričela za-

dovoljevati naročnike. Tehnologija gradnje zahteva večjo uporabnost betonov in nove zmogljivosti bodo velikega pomena za gradbene delavce in občane v Škofji Loki in okolici.

Menimo, da s sodelovanjem na področju opremljenosti obratov SGP Tehnik Šk. Loka z našimi stroji in napravami prenašamo dobro ime ne samo Kovinskih obratov temveč Gradisa kot celote.

Andreja Puc

Varstvo pri delu

Kje pa vas čevelj žuli?

Ni malo delovnih mest, kjer je treba posebej skrbeti, da ne pride do poškodb oči, rok in nog. Obvezna uporaba zaščitnih čevljev z jekleno kapico nad prsti je eden izmed ukrepov, ki naj varuje delavca pred morebitnimi poškodbami, ko delajo na nevarnih mestih. Službe za varstvo pri delu v delovnih organizacijah, pa tako tudi v Gradisu, si uspešno prizadevajo, da večina delavcev uporablja predpisana zaščitna sredstva, ne manjka pa tudi trmastih izjem, ko posamezniki odklanjajo ta sredstva. Ko pa pride do poškodb, tedaj pohitijo z zahtevki do odškodnin, takrat so njihove nesreče krivi vsi

drugi, le oni sami ne.

Kot ilustracijo naj opišemo primer, ki se je zgodil v Industriji motornih vozil Novo mesto in o katerem je pisalo glasilo delavcev IMV — Kurir.

Delavec, ki bi pri delu moral nositi zaščitne čevlje, je od obratnega zdravnika zahteval pregled pri zdravniku specialistu medicine dela. Pri slednjem je terjal potrdilo, da bi lahko delal brez zaščitnih čevljev. Zanimivi sta stališči obeh zdravnikov. V obrazložitvi prvega piše: »Čevlji z jekleno kapico so težki 3 kg in ker delavec veliko hodi, je zaradi tega utrujen. Doma ima veliko zemlje, če pride domov utrujen,

ne more delati. Noge se mu močno potijo, zato želi delati v »klompah«...»

Specialist medicine dela neopravičenemu tarnanju seveda ni nasedel. Ugotovil je, da je delavec sposoben za sedanje delo z vsemi predpisanimi osebnimi varovalnimi sredstvi, tudi z zaščitnimi čevlji. Če delavec meni, da ni sposoben za to delo, naj si poišče zaposlitev v drugi delovni organizaciji.

Dvoje stališč, med njimi pa naš polproletarec, ki ima »doma veliko zemlje« ali pa hodi na »popoldanski fuš« in ne bo mogel popoldan delati, če pride iz službe preveč utrujen. V službi

»mora« delati čim manj, saj bo svojo plačo vseeno dobil, ker tudi sam ve, da je nagrajevanje po rezultatih dela v knjigah zelo lepo opisano, da pa se v praksi bolj malo koristi. Delo popoldan pa je plačano vglavnem po opravljenem delu, in da bi lahko delal s polno močjo se ne sme v službi pretegniti od dela.

Pravico si zna naš polproletarec hitro poizkati, vprašajmo pa se, kaj tovarna lahko pričakuje od človeka, ki se že vnaprej boji priti domov utrujen od rednega plačanega dela v kolektivu, pred katerim so prav zdaj izredno odgovorne in težke stabilizacijske naloge.

A. Puc

Zaščitni čevlji gor ali dol, jaz ne morem na polju delati utrujen (delavec)

Gospod doktor, vi ne razumete, zato mi boste napisali priporočilo (delavec)

Ali na polju delate v adidas copatah? (specialist)

Ponovno so se srečali

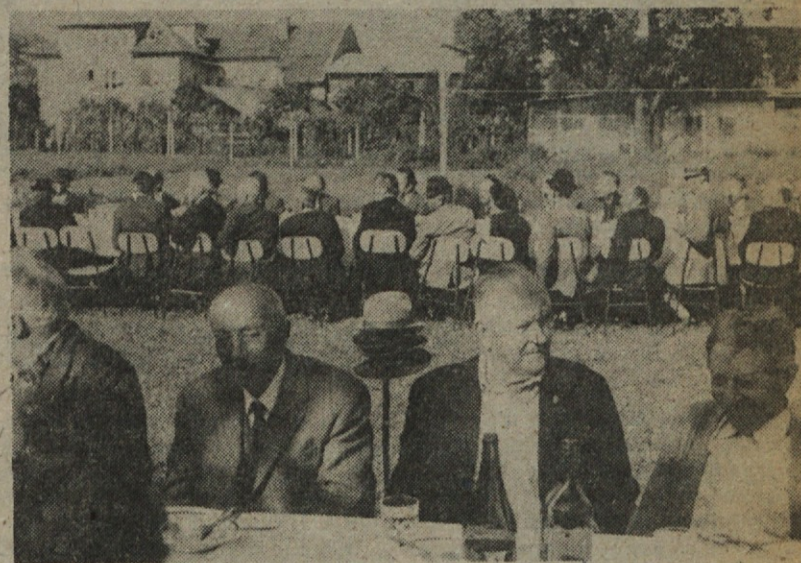
Vsako leto se ponavlja enaka slika. Dan, ko se zbero upokojenci v mariborski gradbeni enoti je nadvse slovesen. Nekaj preko sto, večji del še vedno krepkih, si tisti dan stisne roko v pozdrav. Pričakajo jih bivši sodelavci in jim hitijo razkazovat objekte, ki so zrasli po njihovem odhodu iz podjetja. Ponosni so eni in drugi. Pridejo skoraj vsi. Le tisti, ki jih je bolezen priklenila na posteljo pošljejo opravičilo in pozdrav vsem udeležencem srečanja. Prav lepo je pogledat te »fante in dekleta«. Letos, ko jim je zapel oktet MARLES si niso mogli kaj, da še sami nebi katero zapeli. Seveda ne tako kot je zapel oktet, ampak po domače, kot so včasih po barakah na gradbiščih ob večernih urah.

Ker je ta dan bil izredno lep, so posedli kar pred samskim domom, ter poslušali ubrano petje ter pozdravni govor predsednika sindikata, tov. Čontala. Direktor gradbene enote Franc Gačnik jim je orisal leto, odkar se niso videli ter jih seznanil z ysemi težavami s katerimi se srečuje tozd. Večina jih spremlja

rast podjetja preko GRADISO-VEGA VESTNIKA, zato so marsikaj že vedeli, na gradbiščih, kamor so jih popeljali sodelavci pa so videli veliko novega. Precej je nove drobne mehanizacije, ki je prej še ni bilo. Veliko del pa se še vedno dela po starem. Čisto brez »prakse« tudi niso več. Masikateri še udari kakšen »FUŠ«, saj se prileže kakšen dinarček pri današnji pokojnini. Pa tudi sinovom in hčerkam je potrebno pomagat, da si postavijo svoj dom. Vedno se nekako znajdejo. Tudi na tem srečanju. Kar poglejte, kako so si napravili stojalo za klobuke. Eden je dal palco, drugi pa so nanizali klobuke kar enega na drugega.

Čas je tudi tokrat hitro mineval. Počasi so drug za drugim, kakor pred leti ob petkih odšli na svoje avtobuse in pohiteli proti domu. Slika se je ponovila. Morda koga ni bilo več letos med zbranimi, prišli pa so novi, ki so v letošnjem ali lanskem letu stopili v vrste »penzionistov«. Vsi zbrani so si bili enakega mnenja. Še bodo prišli med svoje sodelavce.

Franjo Štromajer

Srečanje upokojencev GE Maribor

Udeleženci izleta — upokojenci TOZD GE Ljubljana

Izlet upokojencev TOZD GE Ljubljana

Tako kot že devet let zapovrstjo je tudi letos sindikalna organizacija Gradis, TOZD GE Ljubljana organizirala za svoje upokojence, nekdanje člane kolektiva srečanje združeno z izletom v Goriška brda.

Dne 17. 10. 1981 smo se zbrali pred poslopjem Gradisa TOZD Kovinski obrati, na Šmartinski cesti 32 in se ob pol sedmih zjutraj z avtobusom odpeljali na naš izlet.

Izleta se je udeležilo 35 upokojencev. Spremljali so nas poleg predsednika sindikata tov. Ljubo Joviča še tovariša Martin Kolar in Franc Jerak. Med vožnjo nas je pozdravil tov. Ljubo Jovič in nas v imenu sindikalne organizacije in uprave pozdravil ter na kratko obrazložil potek izleta in nam zaželel dobro počutje na izletu.

Prva naša postaja je bila v Logatcu, kjer smo se zadržali le kratek čas, potem pa smo pot nadaljevali do Idrije. Tu so nam v restavraciji Nebesa pripravili izvrstno malico in sicer idrijske žlikrofe z mesom in solato.

Po izdatni malici smo se dobre volje odpeljali v Goriška brda. Med

vožnjo smo se pogovarjali in obujali spomine. Ker se nismo dolgo videli, smo si imeli kar dosti za povedati. Tudi šaljivega je bilo precej. K dobremu razpoloženju je pripomoglo tudi lepo sončno vreme.

V Brdih nas je čakal vodič, ki nas je odpeljal v vinsko klet. V tej ogromni kleti nam je razkazal in razložil ves potek predelave vina od prejema grozdja do polnjenja steklenic. Da so kraška vina res kvalitetna smo se sami prepričali pokušino štirih različnih vrst vin.

Že nekoliko utrujeni smo se odpeljali na kosilo v Novo Gorico v gostilno Kekec. Po izdatnem in dobrem kosilu smo še malo posedeli in pokramljali, tako nam je čas hitro minil. Od tu smo se vsi lepih in prijetnih vtisov in dobre volje vrtili v Ljubljano, na kar smo se razšli.

Med vožnjo nazaj se je tov. Ivan Grilc v imenu vseh udeležencev zahvalil sindikatu in upravi za lep in prijeten izlet z željo, da nam takšna srečanja še priredijo, našemu podjetju pa želimo mnogo poslovnih uspehov in sreče pri delu.

Edo Kragelj

Vrtalna ploščad — največji otok na svetu

120 kilometrov severno od norveškega mesteca Stavangers leži Staffjord B, največji umetni otok na svetu z vrtalnimi stolpi za črpanje dragocene nafte iz morskih globin. Srednjidričnega Yrkljefjorda kraljuje velik dosežek sodobne tehnike. Od vrha vrtalnega stolpa do spodnjega dela, ki je nad morsk gladino, meri 270 metrov, težak je 816.000 ton in ima štiri 175 metrov visoke betonske noge, katerih premer je 13 metrov. Na otoku je tudi moderno opremljen hotel za 200 ljudi. Hotel

ima restavracijo, bar in kinematograf.

Vrtalni otok je veljal 4,8 milijarde mark, kar je sicer veliko, vendar Norveška naftna družba Statoil Company trdi, da bodo stroški kaj hitro povrnjeni. Iz morja bodo dobili 150.000 sodčkov surove nafte na dan, to je 20.000 ton dnevno. Sama vrtalna naprava na otoku bi naj več kot 60 let dan za dnevno črpala nafto, ki jo je pod morskim dnom še ogromno.

Vrtalni otok so gradili postopo-

ma, vgrajevali so del za delom. Le-ti so bili zelo težki, saj vsaka od štirih nog tehta 45.000 ton. Otok je gradilo 1.800 ljudi tri leta in za to porabilo 22 milijonov delovnih ur. 1. avgusta 1981 zjutraj so največji vrtalni otok na svetu prepeljali na odprto morje. Pri tem so imeli na voljo osem vlačilcev. V šestih dneh so z velikim trudom, po 500 kilometrov dolgi vožnji v Severnem morju vrtalno ploščad Staffjord B zasidrili v 145 metrov globoko morje. Spodnji del otoka je 30 metrov

nad morsko gladino, tako da mu celo najvišji valovi ne morejo do živoga. Konstruktorji tega otoka so lahko ponosni, da so zgradili najbolj varen umetni otok za črpanje nafte na svetu. V bližini bodo kmalu postavili prav tak objekt, ki se bo imenoval Staffjord C.

Na ploščadi je zaposleno veliko najboljših strokovnjakov, ki delajo dva tedna po 12 ur na dan, nato pa imajo tri tedne prosto.

C.P.

Ob mednarodnem letu invalidov

Tudi paraplegiki potrebujejo oddih

Letos je organizacija združenih narodov proglasila leto invalidov pod geslom »Popolno sodelovanje in enakost invalidov«. Leto 1981 naj bi tako bilo posvečeno še posebej skrbi za invalidne osebe povsod po svetu, ki jih je več, kot smo si pripravljeni priznati in ki pogosto živijo v razmerah, ne vrednih človeškega dostojanstva in enakosti. Kljub stoterim pozivom, da moramo invalidom omogočiti enakopravno vključevanje

v družbo, v kateri živijo, da bi jim omogočili normalno zaposlitev na primernih in adaptiranih delovnih mestih, da bi jim nudili vse možnosti, da se enakopravno invalidski vključijo v življenje, ni veliko narejenega.

Med invalidi so tudi paraplegiki, invalidi, ki so zaradi motoričnih okvar za vse življenje privezani na voziček: čeprav so kljub invalidnosti sposobni opravljati vrsto poklicev,

jim to onemogočajo različne ovire — od nerazumevanja sodelavcev do najbolj absurdnih-najrazličnejših arhitektonskih ovir, ki jih v vozičkih ne zmorejo sami premagati.

Redko vidimo paraplegike na ulici, v trgovinah, v lokalih, marsikje so stopnice ali strmi robniki krivi tega, da ne morejo zraven, pogosto pa tudi zavest, da potrebujejo za vsako premikanje po mestih pomoč soljudi. Zato redkokdove, da je samo v osmih regionalnih društvih v Sloveniji kar 555 paraplegikov.

Veliko paraplegikov bi lahko opravljalo kakšno od sedečih zaposlitev, pa v veliko pisarn in delavnic ne morejo z vozički, zadržuje pa jih tudi pogosto nerazumevanje okolice. Popolna rehabilitacija invalida je mogoča šele takrat, kadar invalidnim osebam omogočimo enakopraven položaj v družbi s tem, da si sam lahko služi svoj vsakdanji kruh, ne pa s socialnimi podporami ali invalidskimi pokojninami, ki jim jemljejo občutek enakopravnih članov naše družbe.

V regijskih društvih aktivno deluje okrog 150 paraplegikov, ki se ukvarjajo s športom, umetniškim ustvarjanjem, izdajajo svoje glasilo PARAPLEGIK, organizirali pa so

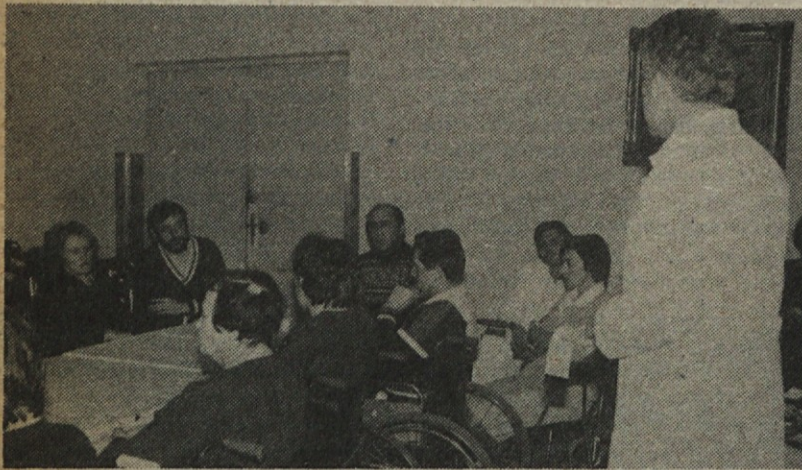
že tudi posebno avtošolo za svoje člane.

Tudi z oddihom na morju imajo težave saj nimajo pravega urejenega doma, kjer bi lahko z vozički prišli od hotela do morja. Zato je ena od glavnih nalog slovenske zveze paraplegikov usmerjena prav v izgradnjo počitniškega doma zanje nekje ob morju, kjer bi po primernejših cenah in dostopnejših prostorih in plaži lahko prebili nekaj dni pod soncem in v zdravi morski vodi.

Temu so letos namenili vrsto prireditvev, na katerih nastopajo slovenski umetniki, pevci in humoristi brezplačno, dohodek pa je namenjen prav v sklad za izgradnjo tega doma. Akciji so se pridružili tudi slikarji, ter odstopili denar od prodanih slik v ta sklad.

Prav vsi smo dolžni po svojih močeh pomagati ljudem, ki jih je življenje priklenilo na invalidski voziček. Omogočimo jim normalno vključitev v življenje. Naj se ne počutijo osamljene. Poskrbimo za to vsi. Tudi mi gradbeniki. Saj je v vrstah paraplegikov precej takih, ki so bili? prej dobri gradbeniki.

Franjo Štromajer

Razgovor paraplegikov in medicinskega osebja v Zavodu za rehabilitacijo invalidov v Ljubljani

Kultura v Gradisuu

Če se ozremo nazaj in naredimo analizo kulturnega delovanja v našem podjetju, seveda ne moremo nikakor biti zadovoljni. Vendar lahko upamo, da bo šlo na bolje, posebno za to, ker je izbrana komisija za kulturo in izobraževanje pri Konferenci ZS s predsednico Ivanko Golob naredila le korak naprej.

Komisija se je nekajkrat sestala, tudi povabljeni člani so prihajali, med njimi tudi z ZS Slovenije.

Od začetka je analizirana dejavnost na kulturnem področju in je ugotovljeno, da je ta v nekaterih TOZD bolj poudarjena, v nekaterih pa ne, odvisno od tistih, ki so za to določeni, odgovorni smo pa vsi.

Zato je komisija sprejela okvirni program, ki bi bil realiziran z vso resnostjo in odgovornostjo vseh TOZD, oziroma kulturnih referentov v OOS in OOSZM TOZD. Ker ta odmev akcija komisije ni naltela na razumevanje v večini TOZD, je ta program samo delno uresničen, o čem bo treba razmisliti tistim, ki so za oživitve kulture in tistim, ki meni-

jo, da je to nepotrebno in ne samo, da imajo takšno mnenje, ampak tudi onemogočajo tiste, ki bi kaj storili, da enkrat lahko rečemo, da smo kot GRADIS živi tudi na tem področju.

Kako je lepo, ko preberemo v DE ali kje drugje, da so kulturne skupine v DO aktivne, da nastopajo, da imajo razumevanje, finančni in prostorski problem rešen, itd.

Mi GRADIS pa smo tako veliki, vendar ob prebiranju takih člankov v mislih iščem, kje bi mi bili na lestvici?! Pa bi lahko! Kaj menite? Bili tudi med prvimi?!

To je vprašanje za vse nas, ki že dolgo čakamo na odgovor. Zato menim, da je pod nujno uresničiti še nekatere točke začrtanega programa, da lahko v novem letu oziroma planu 1981-1985 računamo na popolno rešitev in odgovor na zgornje vprašanje. Te točke so:

1. V vseh TOZD naj odgovorno imenujejo tiste člane v komisijo za kulturo, ki znajo in hočejo delati.

2. Ti naj stopijo v kontakt s komisijo pri konferenci ZS za formira-

nje zborov, folklor, recitatorskih in dramskih skupin.

3. Planirati sredstva za delo in za obvezno izobraževanje kadrov, ki so nam nujno potrebni.

4. Ena od nalog delavcev v samostojnih domovih naj bi bila delo na kulturnem in drugih področjih.

Menim, da to ne bo samo prebrano, ampak bo vsak posameznik po svoji liniji prispeval k uresničitvi tega in planiranju drugih akcij in nalog.

Milenko Nikčič

Uspešno je tudi sodelovanje s kulturnimi skupinami

Delo delegatov in uresničevanje delegatskega sistema v celjskem TOZD

V tem kratkem napisu bomo skušali analizirati in oceniti delo naših delegatov in uresničevanje ciljev našega samoupravnega sistema — seveda v okviru našega tozda.

Vemo, da je z uvedbo delegatskega sistema v naši družbi narejen veliki korak naprej pri ustvarjanju pogojev za neposredno odločanje delavcev, oziroma vseh delovnih ljudi.

Moramo si pač priznati, da so v preteklem obdobju, obdobju uveljavljanja novih samoupravnih socialističnih odnosov naši delegati močno posegli v ustvarjanje razmer za neposredno vključevanje delavcev in delovnih ljudi v celotni proces družbene reprodukcije in na vseh področjih družbenega življenja. Na osnovi tega lahko rečemo, da je delegatski sistem postal in še postaja bistvo našega vsakodnevnega živ-

ljenja in ravnanja. Zaradi tega moramo storiti vse za še uspešnejše uveljavljanje delegatskega sistema.

Da bi delegati bolj učinkovito delovali in znali uporabljati svoje pravice, ter se ravnali v skladu s svojimi dolžnostmi, so zelo odgovorne vse subjektivne socialistične sile, zlasti pa družbenopolitične organizacije v našem tozdu.

Če samo v kratkem skušamo oceniti dosežene uspehe v uveljavljanju samoupravnega dogovarjanja in sporazumevanja, lahko rečemo, da je res dosežen očiten napredek. Praktično vemo, da ni več vprašanj, ki jih ne bi mogli reševati v okviru našega tozda, seveda v okviru samoupravnega sporazumevanja in družbenega dogovarjanja. Skozi delo delegacij vsak dan prihaja vse več v zavest delavcev spoznanje, da so delegacije tiste, ki omogočajo

uresničevanje interesov in potreb vsakega posameznika v sedanjem procesu odločanja.

Vsem delegatom v našem tozdu naj bo to le opomin in spoznanje, da jutri delajo še bolj učinkovito, ker kljub doseženim uspehom pa še vedno srečujemo nekatere napake in slabosti. Zavedati se moramo vsi, in to je res naloga vseh nas, kot in naloga družbenopolitičnih organizacij tozda, da čimprej ukrepamo na vse napake in nepravilnosti, kakor bi le na ta način takoj odpravili vse pomanjkljivosti in slabosti ter na ta način prispevali svoj delež k hitrejšemu razvoju našega samoupravnega socialističnega sistema, ter k razvoju države in družbe.

In spoštovani bralci, če mi dovolite, da zaključim o našem delegatskem sistemu z besedami velikana našega časa, izrečenim na enem kon-

gresu zveze komunistov v Beogradu, ki glasi: »Delovanje naše družbe se mora opirati, vse bolj na moč in inicijativno samoupravno družbenih in demokratično organiziranih delavcev, in vseh delovnih ljudi, ki jih njihovo samoupravno združeno delo s sredtvi v družbeni lastnini vse bolj združuje in povezuje v skupnost svobodnih proizvajalcev.«

Verjetno ste uganili, da so te končne besede, besede zapisane v naši zgodovini razvoja delegatskega sistema, ki jih je povedal in v svojih številnih knjigah zapisal naš spoštovani tovariš Edvard Kardelj.

Ostaja na nam, da tisto pot razvijamo, pospešujemo njen razvoj in damo svoj delež, ker to je le edina pot, čista in bleščeča pot po kateri hodijo vsi poštene ljudje delavci našega časa.

Zlatko Otomanček

Pravni nasveti

VPRAŠANJE:

Glede na to, da nas delavci večkrat sprašujejo, kako je z razporejanjem delavcev v času trajanja delovnega razmerja, menimo, da bi bilo dobro, da v naši rubriki na kratko nanizamo, kako je to urejeno v Zakonu o delovnih razmerjih, oz. v naših Pravilnikih o delovnih razmerjih.

ODGOVOR:

Najprej moramo povedati, da kadar govorimo o razporejanju delavcev v času trajanja delovnega razmerja, moramo poudariti, da razlikujemo razporejanje znotraj TOZD in zunaj TOZD ter trajno in začasno razporejanje.

Delavec ima pravico in dolžnost opravljati dela oziroma naloge ki ustrezajo njegovi strokovni izobrazbi oziroma z delom pridobljeni delovni zmožnosti, za katere je sklenil delovno razmerje. Z dnem, ko začne delati, pridobi delavec vse pravice in obveznosti, ki izvirajo iz dela in po delu. Med trajanjem delovnega razmerja je lahko delavec razporejen na vsako delo oziroma k vsaki nalogi, ki ustreza njegovi strokovni izobrazbi oziroma z delom pridobljeni delovni zmožnosti. Razporejanje delavcev se izvaja na podlagi ugotovljenih potreb v skladu z merili, ki jih določajo Pravilniki o delovnih razmerjih TOZD in v skladu z ukrepi za čim uspešnejše uresničevanje dejavnosti in nalog iz samoupravnega sporazuma o temeljnih plana.

Po naših Pravilnikih o delovnih razmerjih TOZD je delavec lahko

prerazporejen v skladu s potrebami delovnega procesa v naslednjih primerih:

- na delavčevo željo,
- zaradi uvedbe nove organizacije dela,
- za boljši izkoristek delovnih kapacitet in delavčevih sposobnosti,
- za izboljšanje obstoječe organizacije dela in modernizacije delovnih sredstev,
- zaradi zmanjšanja obsega poslovanja v enem, oziroma povečanja obsega poslovanja v drugem organizacijskem delu TOZD,
- ko delavec pridobi višjo stopnjo strokovne izobrazbe, oziroma višjo kvalifikacijo,
- ko tako zahteva varstvo življenja delavcev in premoženja,
- če se delavec ne drži varstvenih ukrepov pri delu,
- zaradi določene starostne meje in delavčeve bolezni,
- zaradi prekvalifikacije ali strokovne usposobitve delavca,
- zaradi invalidnosti II. ali III. kategorije,
- zaradi neprimernih odnosov med delavci, ki bistveno vplivajo na potek dela.

V pravilnikih o delovnih razmerjih je nadalje določeno, da če delavec, ki je z dokončnim sklepom za nedoločen čas razporejen na drugo delo oziroma naloge, ne začne delati v roku, ki je določen v določbi o prerazporeditvi, se smatra to za hujšo kršitev delovne obveznosti — ta rok je 15 dni.

Delavec ne more biti razporejen na delo, oziroma naloge, ki ne ustrezajo njegovi strokovni izobrazbi ozi-

roma z delom pridobljeni delovni zmožnosti.

Izjemoma, vendar le z njegovo privolitvijo je delavec lahko začasno ali trajno razporejen na delo, oziroma k nalogam, za katere se zahteva nižja strokovna izobrazba od njegove.

Delavec ne sme biti razporejen na delo oziroma naloge, če mu je izrečen varstveni, vzgojni ali disciplinski ukrep zaradi katerega ne more opravljati teh del oziroma nalog, dokler takšna prepoved traja. V takem primeru je delavec dolžan opravljati tudi dela oziroma naloge, ki ne ustrezajo njegovi strokovni izobrazbi oziroma z delom pridobljeni delovni zmožnosti.

Delavec ne more biti razporejen na delo oziroma naloge, ki jih ne more opravljati zaradi varstvenih, vzgojnih ali disciplinskih ukrepov dokler traja prepoved.

Če delavec noče sprejeti ponujenih del in nalog ali takih del v DS ali TOZD, mu preneha delovno razmerje s potekom odpovednega roka določenega s pravilnikom o delovnih razmerjih.

V skladu z zakonskimi določili imamo v naših pravilnikih o delovnih razmerjih določeno, da med delom lahko direktor strokovne službe v izjemnih okoliščinah za določen čas razporedi delavca na druge naloge oziroma dela, čeprav to ne ustreza njegovi strokovni izobrazbi in z delom pridobljeni delovni zmožnosti.

Zahteva za varstvo pravic proti odločbi o taki razporeditvi ne zadrži njene izvršitve.

Za take izjemne okoliščine se šteje:

- višja sila, ki je nastopila ali se neposredno pričakuje,
- pomanjkanje pogonske energije, surovin in drugega materiala,
- zamenjava nepričakovano odsojnega delavca,

— kvar surovin ali materiala, — v primeru hitre intervencije, da bi se odvrnila nevarnost za življenje in zdravje delavcev ter na sredstvih, s katerimi delavci upravljajo.

Začasna razporeditev iz prejšnjega odstavka traja, dokler trajajo okoliščine zaradi katerih je razporejen na druga dela. V roku sedmih dni je potrebno sklep o taki razporeditvi delavca predložiti komisiji za delovno razmerja.

Zaradi narave dela in specifičnosti proizvodnje ter organizacijske oblike delovne organizacije je delavec lahko razporejen na delo iz enega kraja v drug kraj, ali iz ene TOZD v drugo temeljno organizacijo združenega dela, v delovno skupnost ali z delovne skupnosti v TOZD.

Delavec, ki je razporejen iz ene TOZD v drugo, iz TOZD v delovno skupnost, ali iz delovne skupnosti v TOZD, sklene delovno razmerje z delavci v drugi TOZD oziroma delovni skupnosti. Tak delavec podpiše izjavo, da pristopa k

Samoupravnemu sporazumu o združevanju dela delavcev v TOZD, oziroma delovni skupnosti in da so mu znani statut in pravilnik o delovnih razmerjih.

Zakon o delovnih razmerjih določa, da se delavec lahko razporedi na delo iz enega kraja v drugi kraj samo z njegovo privolitvijo in če se s tem bistveno ne poslabšajo njegovi življenjski pogoji in pogoji njegove družine.

Nadalje pa je v zakonu določeno, da se ne šteje za razporeditev delavca iz enega kraja v drugi kraj samo z njegovo privolitvijo, če je dejavnost TOZD takšne narave, da se pretežni del dejavnosti opravlja izven sedeža TOZD (kot je na primer to pri nas v gradbeništvu) ali če gre za tehnološko povezano dejavnost, ki se opravlja izven sedeža TOZD.

Mira Bartol

Nadaljevanje vezi med mladimi bivših vojno gradbenih podjetjih Jugoslavije

V letošnjem maju, kot je že vsem znano, je bil Gradis organizator »Srečanja mladosti BVGP«, na katerem smo preizkusili in izmenjali svoje znanje, spretnosti in izkušnje mladinci bivših vojno gradbenih podjetij Jugoslavije. Ob zaključku te prireditve smo se predstavniki koordinacijskega odbora dogovorili, da se ponovno sestanemo v jeseni.

Tako smo se v soboto, 3. oktobra dopoldan zbrali v našem počitniškem domu na Pohorju, z namenom, da ocenimo letošnje majsko srečanje in se dogovorimo za delo vnaprej.

Ponovno snidenje z našimi pobrateni prijatelji iz Beograda, Zagreba, Rijeke, Sarajeva in Splita je bilo nad vse pristržno. Ob občudovanju lepote pohorskih gozdov in prijetnega okolja našega doma, je bila utrujenost od dolge poti, hitro pozabljena in sestanek se je začel v živahnem in delovnem vzdušju.

Po prvih uvodnih točkah, v katerih smo ocenili potek majskega »Srečanja mladosti BVGP« vključno s finančnim delom te prireditve, smo razrešili sedanjega predsedujočega koordinacijskega odbora BVGP in določili organizatorja prihodnjega srečanja. Svoje funkcije je bil razrešen tov. Stanko Zorec, kot naslednji organizator pa je bila določena GRO »Ratko Mitrović« v sodelovanju z »Napredom« in »Centropjektom«, vse tri iz Beograda. Za novega predsedujočega koordinacijskega odbora BVGP smo izbrali tov. Petka Jevtića iz GRO R. Mitrović.

Najživahnejša razprava pa se je razvila v osrednjih točkah dnevnega reda, predvidenih za obravnavo predloga Dogovora o sodelovanju BVGP Jugoslavije in Pravilnika o izvajanju srečanj mladosti. Omenjena akta sta bila prej vsebinsko združena v enem, ki pa je bil že za-

starel in potreben številnih vsebinskih sprememb in dopolnitev. Zato smo letos v Gradisu kot organizatorji srečanja pripravili predlog sprememb prejšnjega dogovora in ga v obliki dveh novo zasnovanih aktov dali v razpravo.

Posebej smo opredelili izvedbo vsakoletne prireditve »Srečanje mladosti BVGP« z navedbo časa, kraja in programa srečanja ter obveznostmi organizatorja, medtem ko smo se v drugem aktu — Dogovoru o sodelovanju BVGP Jugoslavije, omejili na način povezovanja in sodelovanja med BVGP Jugoslavije.

Bistvena novost novo oblikovanega dogovora, ki je bila deležna najobširnejše razprave, je predlog o razširitvi sodelovanja mladincev BVGP na področje sindikata in ZK.

Oblike sodelovanja so lahko pri tem številne in pestre, kot npr. enotna krepitev idejne vloge ZK v konkretnih sredinah, izmenjava izkušenj pri delu sindikata, zlasti v težnji za dvig osebnega in družbenega standarda delavcev, izmenjava kapacitet letovanja delavcev v počitniških domovih, sodelovanje na tematski konferenci organizirani na »Srečanju mladosti BVGP«, izmenjava strokovnih kadrov ipd.

Razprava o predlogu tako razširjene oblike sodelovanja je pokazala, da se ob tem porajajo številna odprta vprašanja o tem, ali bodo in kako bodo v sindikatih in ZK pripravljene sprejeti ta predlog in ali bo mladina dovolj trdna in odločna, da pripomore k uresničitvi te, nedvomno pozitivne pobude.

Kljub burni razpravi pa smo enotno pritrtili mišljenju enega od predstavnikov koordinacijskega odbora, da je v današnjih zaostrenih gospodarskih razmerah, ki še zlasti ne prizanašajo gradbeništvu, vsaka oblika medsebojnega sodelovanja in pomoči še kako dobrodošla. Da pa

bi ta predlog čimprej konkretizirali, smo se dogovorili, a bomo predlog Dogovora o sodelovanju BVGP Jugoslavije predložili v obravnavo sindikatom in ZK v svojih delovnih organizacijah in o rezultatih obvestili naslednjega organizatorja srečanja do konca letošnjega leta. Istočasno bomo v svojih OOZS predložili v razpravo predlog o izmenjavi kapacitet letovanja.

Na sestanku smo spregovorili tudi o ureditvi enotnega arhiva za vso dokumentacijo, ki se nanaša na sodelovanje med BVGP in za katerega bo zadolžen vsakokratni organizator »Srečanja mladosti BVGP«.

Poleg dosedanjih desetih delov-

nih organizacij, ki sodijo med bivših vojno gradbena podjetja Jugoslavije, bomo skušali k sodelovanju privedi še druge, ki bi lahko sodili v to skupino. Zaenkrat potekajo razgovori z DO Prvoborac iz Hercega Novoga in Mavrovim iz Skopja.

Sestanek smo zaključili z mislijo, ki se je poleg drugih sklepov, sprejetih na tem sestanku, trdno oblikovala v nas in nas bo vodila v prihodnje: nadaljevali in krepili bomo vezi med bivšimi vojno gradbenimi podjetji Jugoslavije, zasnovane pred leti in utrjene s podpisom listine o pobratenju, zatorej nasvidenje prihodnje leto v Beogradu.

Jasna Rataj

Delegacija medobčinskega sveta ZSMS za Gorenjsko je obiskala OO ZSMS Gradisa na Jesenicah

V torek, 13. oktobra, je osnovno organizacijo ZSMS GIP Gradis TOZD GE Jesenice obiskala delegacija medobčinskega sveta ZSMS za Gorenjsko. Ta obisk je predlagala OK ZSMS Jesenice in sicer iz dveh razlogov. Mladinska organizacija v Gradisu na Jesenicah je med najbolj aktivnimi v konferenci mladih delavcev, obenem pa se srečuje z nešteto problemi, kot so fluktuacija delavcev, terensko delo, ne najboljše osebni dohodki itd.

V OO ZSMS je kar 240 mladih, ki so organizirani v aktivnih, predsedniki aktivov na terenu pa so člani predsedstva. Prav sedaj je stanje tako, da je aktiv na Jesenicah najmanjši, ker je tukaj stanje tako, da je aktiv na Jesenicah najmanjši, ker je tukaj najmanj gradbišč, več pa jih je v Kranju in na Žirovskem vrhu. OO ZSMS se vključuje v koordinacijski svet ZSMS DO Gradis.

Predsednik OO ZSMS je poročal, o delu OO ZSMS. Čeprav program ni bil v celoti realiziran, lahko rečemo, da v aktivnosti prednjačijo pred sorodnimi tozdi na Jesenicah (npr.: Gradbinec), delo pa ovirajo tudi pogoji dela.

V poročilu je bila poudarjena aktivnost mladih v samoupravnih organizacijah. Tako so, na primer, v delavskem svetu štirje, v izvršnem odboru sindikata pet, dva sta v disciplinski komisiji in to so tudi najbolj aktivni mladinci. Trudijo se tudi za povezavo z OO ZSMS v krajevnih skupnostih, kjer delajo in živijo.

V nadaljevanju je vodja TOZD podrobno orisal trenutno gospodarsko situacijo, ki nikakor ni rožnata in podrobno razložil perspektivo, oziroma prizadevanje TOZD za izpolnjevanje sedanjih planskih obveznosti, kakor tudi napore za zagotavljanje dela in s tem zaslužka v prihodnje.

Zaradi izčrpnih poročil in vprašanj, ki so sledila, je predsednik predlagal, da se točki o zaposlovanju in vključevanju mladih v samoupravne organe obravnavata na volilno-programski seji, ki bo v kratkem.

Prisotni na sestanku so poudarili potrebo, da bi bili večkrat tako podrobno informirani o stanju v TOZD, verjetno pa to velja za vse, ne le za Gradis.

C. P.

Mladi na enih svojih akcij

Občni zbor krvodajalcev v KO Maribor

Letos smo krvodajalci Kovinskih obratov Maribor imeli občni zbor 23. 10. 1981. Kot gost občnega zbora je bil povabljen tudi direktor TOZD, ki se vedno rade volje udeležuje naših zborov in akcij ter nam skuša pomagati pri reševanju problemov.

Občni zbor je odprl tajnik Josip Humek in dejal:

»Ko se po enem letu spet vidimo zbrani in si sežemo v roke ponosni na naša dejanja, lahko ugotovljamo, da so se naše akcije nadaljevale nepretrgoma in sistematično ter nadvse uspešno. Ugotovljamo namreč, da smo letos darovali za 10 % več krvi kot lani. Res je, da smo v kolektiv dobili nekaj novih članov, ki so pristopili k naši organizaciji, res pa je tudi, da je precej naših članov na terenskih delih in so nekako onemogočeni, da se udeležijo odzema. Kljub temu smo ponosni, da smo krvodajalci Kovinskih obratov Maribor člani 120.000-članske velike družine krvodajalcev Slovenije, ki neprestano skrbi, da je v bolnišnicah dovolj krvnih derivatov, ki so potrebni v primerih elementarnih nesreč ali drugih izrednih stanj.

Trenutno naša organizacija šteje

52 članov in smo v letošnjem letu imeli 59 odvzemov, kar je za 7 več kot v istem obdobju lani. Do konca leta načrtujemo še 20 odvzemov. Tako bomo tudi letos prispevali svoj delež pomoči za sočloveka.

Vsem krvodajalcem želim uspešno nadaljevanje akcije in se najtopleje zahvaljujem za dosedanje sodelovanje.»

Razvidno je, da krvodajalci Kovinskih obratov Maribor vsako leto darujejo približno 30 litrov krvi, kar je velik prispevek zavednih članov naše družbe.

Poglejmo na kratko, kolikokrat so kri darovali nekateri delavci Kovinskih obratov Maribor:

1. Štefan Kramberger	78 x
2. Zdenko Roš	41 x
3. Dragoljub Brankovič	38 x
4. Angela Babšek	37 x
5. Albin Brglez	34 x
6. Tone Kovačič	35 x
7. Jože Špeh	32 x
8. Branko Kristl	28 x
9. Jože Grobler	28 x
10. Bruno Piavec	28 x
11. Stanko Esih	27 x
12. Jože Kiralj	23 x
13. Vinko Polanec	23 x
14. Josip Humek	22 x

15. Miro Kramberger	21 x
16. Jože Janžel	19 x
17. Jurij Pahernik	19 x
18. Mirko Jare	16 x
19. Jože Ornik	15 x
20. Valter Masten	13 x

Ostalih 32 članov pa je manjkral darovali kri.

Od Rdečega križa Maribor so letos nekateri darovalci KO Maribor dobili priznanja za večkrat darovano kri.

Ko je častni predsednik naše organizacije predal priznanja za odvzeme, smo tudi letos izvolili novi odbor.

predsednik: Mirko Jarc
tajnik: Branko Kristl
člana: Miro Kramberger in Josip Humek.

Dosedanji tajnik se je vsem zahvalil za aktivnost in sodelovanje, novemu odboru pa zaželel polno uspeha pri reševanju bodočih zastavljenih nalog.

Po dveh urah prijetnega kramljanja, smo se razšli ponosni, da smo spet uresničili zastavljene naloge na področju krvodajalstva.

Josip Humek

Novice iz gradbeništva

Do novega leta tri hidroelektrarne v Bosni in Hercegovini

Če bodo ob napovedanem času tri nove hidroelektrarne — Salakovac in Grabovica na Neretvi ter Bočas na Vrbasu zgrajene, potem v Bosni ne bo manjkalo elektrike.

Grabovica z močjo 114 megavatov bo na leto proizvedla 350 milijonov kilovatnih ur najbolj kvalitetne električne energije, ki bo stekla po žicah ob porabniških konicah. Največ truda, strokovnega dela je terjala gradnja 60 metrov visokega jezua v katerega so vgradili nekaj sto tisoč kubičnih metrov betona. Oprema elektrarne, ki naj bi začela poskusno obratovati decembra, je skoraj v celoti domača.

HE Salakovac, ki bo izrabila brzice reke Neretve, je še močnejša. Z 210 megavatov moči bodo njene turbine letno proizvedle 580 milijonov kilovatnih ur. Centralo, katere jez se dviguje 70 metrov visoko, je gradilo 1.500 delavcev jugoslovanskih organizacij, pomagali pa so jim tudi monterji avstrijske Adrice. Del opreme je sicer dobavila italijanska družba Ceretti, toda kljub temu je kar 70 % zapletenih naprav domačega izvora.

Bočac; tretja elektrarna, ki je na Vrbasu, bo začela poskusno delati že konec novembra. Približno 45 milijonov kubičnih metrov vode, zbrane v akumulacijskem jezeru, bo dajalo energijo za velike gospodarske objekte, ki jih na območju Bosanske Krajine že gradijo ali pa jih bodo šele začeli graditi. HE Bočac je tretja in največja elektrarna na Vrbasu. Jez za HE Bočac je visok 66 metrov in v njega je vgrajeno 85.000 kubičnih metrov betona. V elektrarno je instalirana moč 110 megavatov, kar bo pomenilo letno proizvodnjo 310 milijonov kilovatnih ur elektrike.

Umetno jezero Uvac je dolgo 25 kilometrov

V jugozahodni Srbiji so letos avgusta dogradili jez za hidroelektrarno Uvac. Jez je visok 110 metrov in dolg 1.300 metrov. Za jezero se je naredilo 25 kilometrov dolgo umetno jezero, v katerem se je že nabralo 212 milijonov kubičnih metrov vode.

Elektrarna bo proizvajala letno 70 milijonov kilovatnih ur električne energije. Jez in elektrarno je gradilo 1.000 delavcev celih pet let. V tem času je pet delavcev zgubilo življenje v nesreči. Gradnja je zahtevala veliko truda, saj so gradili v goratem svetu na planoti Pešter. Umetno jezero je skoraj v celoti potopilo slikoviti tok reke Uvac, ki je imela več kanjonov.

Mesec boja proti alkoholizmu

Blíža se mesec november, čas grozdja in trgatve, čas, ko zori vino. Z njim bomo slavili praznike, svatbe, rojstne dneve, sklepali pogodbe ali žalovali na sedminah. Pili bomo na veselje, žalost, zaradi vročine ali mraza. Marsikomu bo alkohol zdravilo zoper zobobol, želodčne ali srčne težave, sredstvo za boljši apetit.

Tak odnos do alkohola ni nič novega, temveč ima svoje korenine v davni preteklosti, ko je vino postalo simbol zmaga in porazov in si utrla pot celo v verske obrede. To se prenaša iz roda v rod. Na žalost pa sta se, poleg dopustnih okvirov neškodljivega uživanja, rodila tudi zloraba alkohola in alkoholizem.

KAJ JE ALKOHOLIZEM

Že dolgo priznavamo, da je alkoholizem bolezen in alkoholik bolnik. Do razvoja bolezn pride zaradi dolgotrajnega in prekomernega uživanja alkoholnih pijač. Tako postane alkoholik telesno in duševno odvisen od alkohola. Posledice obolenja pa se odražajo tudi na socialnem področju, v službi in družini. Vendar alkoholik ni bolnik, ki mora v posteljo in potrebuje nego in počitek.

DUŠEVNA ODVISNOST

Nekateri se branijo: »Nisem alkoholik, tudi 14 dni in več lahko zdržim brez alkohola« prva zmeta.

Res je, ne pijejo vsak dan. Ko pa začnejo, ne znajo pravočasno prenehati in se napijejo do onemoglosti. Pravimo, da ne poznajo več prave mere oziroma da pijejo po tipu izgube kontrole.

Sposobnost organizma, kako prenaša alkohol, imenujemo toleranca. Ta v začetni fazi alkoholizma narašča. Pravimo, da ga človek vedno več »nese«. V končni fazi alkoholizma toleranca pada, kar se odraža v tem, da se pijanost pojavi že po majhnih količinah zaužite alkoholne pijače. Večkrat slišimo: »Nisem alkoholik, saj ga malo pijem. Po dveh kozaricah vina sem že pijan...« (druga zmeta). V resnici gre za alkoholika, ki mu je zaradi telesnega propada padla toleranca.

TELESNA ODVISNOST

Kadar bolnik zaradi kakršnihkoli razlogov v organizem ne dobi potrebne količine alkohola, postane nemiren, boli ga glava, slabo se počuti, poti se in tresejo se mu roke. Te znake imenujemo abstinence

simptome. Veliko alkoholikov pravi: »Pijača ni problem, slabe živce imam, zato se tresem« (tretja zmeta). Šilce na tešče hitro pomaga. Roke se umirijo, živčnost izgine. Ta vrsta alkoholikov pije vsak dan. Alkoholizem nastaja torej skozi proces, ki ga lahko razdelimo v več obdobjih in faz. Problem alkoholizma je tudi v tem, da ne prizadene samo bolnika, temveč tudi ljudi, ki živijo z njim.

Iz vseh teh razlogov je zdravljanje potrebno čimprej. Vendar pa zdravil proti alkoholni zasvojenosti ni. Potrebna je sprememba alkoholikovega vedenja in navad. Postati mora bolj samostojen, aktivnejši, življenje si mora urediti tako, da bo živel v skladu s seboj in s svojim okoljem. To pa lahko doseže samo z lastnim naporom in aktivno vključitvijo v eno od oblik zdravljanja. Pri zdravljenju pa morajo sodelovati tudi tisti, ki z njim živijo ali delajo — družina in sodelavci.

Ob vrnitvi z zdravljenja ga ljudje velikokrat silijo s pijačo, češ: »En kozarček ti ne bo škodil, kakšna reva si, ko si ne upaš...« Takrat se mora soočiti z resnico, da zmernega pitja za bivšega alkoholika ni.

Dr. Janez Mervič

Himalajska odprava na Daulagiri

V začetku septembra je odpotovala iz Ljubljane šestčlanska slovenska himalajska odprava, ki jo vodi Stane Belak-Šrauf. Za cilj ima vzpon na Daulagiri (8167 m) in to po več kot 4000 m visoki južni steni, ki je še nepreplezana.

Šesti najvišji vrh sveta Daulagiri je bil dolgo povsem nepoznan, saj ga je odkril geolog Heim šele leta 1949. Fotografiral ga je iz zraka, z zahoda in vzhoda. Prva ekspedicija leta 1950, ki so jo sestavljali Francozi, je bila neuspešna. Tudi naslednji poskusi Švicarjev in Nemcev leta 1955, Argentincev leta 1956, ponovno Švicarjev leta 1958, da bi se povzpeli na vrh, so bili neuspešni.

Šele šesta odprava, ponovno švi-

carska, pod vodstvom Maxa Eiselina, sedaj znanega trgovca z alpinistično opremo je bila uspešna. Sedaj vodi na vrh že šest smeri, vendar je ostala 4000 m visoka južna stena, ki si jo je izbrala za cilj naša prva himalajska žepna odprava še nepreplezana.

V odpravi, ki želi doseči še en alpinistični uspeh so poleg vodje Staneta Belaka še Cene Berčič iz Komende pri Kamniku, Rok Kolar iz Prevalj, Janez Sabolek iz Ljubljane, Emil Tratnik iz Idrije in Jože Zupan iz Rimskih Toplic.

Tudi mi jim želimo, da bi osvojili vrh in se zdravi vrnili domov.

Marko Žontar

Kajenje ali zdravje?

Kajenje je prav gotovo edino med vzroki mnogih obolenj v današnjem svetu, ki ga je moč uspešno odpraviti. Nenehno naraščanje kajenja namreč nadvse resno ogroža večino tistih, ki v razvitih deželah žive pod nenehnim in vse večjim pritiskom proizvajalcev cigaret. Resno obstoji možnost, da bo kajenje postalo ena največjih nevarnosti za ljudsko zdravje. V razvitih deželah bo potreben izredno velik napor in trdovraten boj, da bi ljudem dopovedali in jih zares prepričali o škodljivosti kajenja za zdravje, zlasti o škodljivosti za najbolj ogroženo skupino — mladino. Da bi sprožili resnično zanimanje za ta problem in njegove usodne posledice, in še zlasti, da bi spodbudili oblasti in celotno prebivalstvo, naj se z vso voljo in resničnim prepričanjem zavzemajo za zmanjšanje porabe tobaka, se je svetovna zdravstvena organizacija odločila, da letošnji svetovni dan zdravja posveti prav problemu kajenja.

Ob vseh jasnih in neovrgljivih znanstvenih pokazalcih je usodna povezava med kajenjem in nekaterimi boleznimi neovrgljivo dokaza-

na. Kajenje pomeni nevarnost za pljučnega raka, bolezni srca in vseh boleznih dihal. Dejansko so se namreč mnoge bolezni, povezane s kajenjem, pojavile šele pri zadnjih nekaj generacijah, ki jih je zajelo množično kajenje tovarniških izdelanih cigaret.

Osnovna skrb za zdravje se kaže predvsem v oblikovanju potrebe vsakega posameznika, da se bo v sklopu in ob aktivnem sodelovanju celotne družbene skupnosti začel zavedati odgovornosti do lastnega zdravja, zdravja družine in zdravja družbe nasploh. V prizadevanju za zmanjševanje kajenja in še zlasti, da bi od kajenja odvrnili otroke in mladino, je resnično veliko možnosti, ko vsak posameznik lahko skrbi za svoje zdrave — predvsem če pri tem sodelujejo in mu pomagajo državne in lokalne ustanove.

Letošnji svetovni dan zdravja je torej priložnost za široko in od vsega prebivalstva podprto akcijo za zmanjšanje kajenja — akcijo, ki naj izmenjava mnenj in izkušenj strokovnjakov vsega sveta pomaga k čim večjemu uspehu.

Kegljači Maribora in Jesenic po končanem srečanju

Tradicionalni dvoboj kegljačev Maribora in Jesenic

Da se delavci Gradisa radi srečujemo tudi na športnem področju, dokazujejo kegljači Jesenic in Kovinskih obratov Maribor. Želje njihovih najstarejših članov so se tako uresničile. Zadnje takšno srečanje je bilo v soboto, 10. 10. 1981 v Mariboru.

Dan je bil vse prej kot prijeten zaradi slabega vremena, vzdušje med ekipama na kegljišču Konstruktorja pa je bilo res prijetno, športno prijateljsko. Na stezah se je vodil oster boj in skoraj do konca tekme se ni vedel zmagovalec, čeprav rezultat ni nikoli bil v ospredju na srečanjih teh ekip. Na koncu so se Mariborčani oddolžili za poraz v Jesenicah in po tekmi krenili na Pohorje v naš dom na skromno zakusko, z besedami »Če že porabimo kak dinar, naj ostane v Gradisu.«

Med prijetnim pogovorom je Franc Kline pozdravil vse športnike

in predal darilo vodji jeseniških kegljačev tov. Dragotu Tarmanu.

Eden od pobudnikov teh srečanj tov. Simeonov iz Jesenic nam je kratko povedal zgodovino kegljanja v Gradisu ter dodal, da so vesesekundna srečanja z Mariborčani, saj so ob teh priložnostih pogovorijo tudi problemih, s katerimi se srečujejo »tozdih. Želja enih kot drugih pa je da se več mladih kegljačev vključijo to akcijo in jo uspešno nadaljujejo.« Da so denarne težave večni spremljevalec, se zavedamo, vendar tako mala vsota denarja ne smela pomeniti konec naših srečanj,« je dodal na koncu tov. Simeonov.

Z željami za boljše jutri smo se poslovili od Jeseniških prijateljev. Njihovi mladinci pa so nadaljevali boj z naslednjimi 200 lučaji za republiško prvenstvo, ki je tokrat bilo na kegljišču KK Konstruktor Maribor. Josip Humar

Gradisovi šahisti sodelovali na republiškem delavskem prvenstvu

ROGAŠKA SLATINA — V zdraviliški dvorani je bilo dvodnevno delavsko prvenstvo SRS v šahu za člane. V prvi skupini je nastopilo 54 šahistov, med katerimi je bil en mojster, 18 mojstrskih kandidatov, 20 prvo in 15 drugo kategorikov.

V drugi skupini, kjer so nastopili tretje, četrto in nekategoriki je na-

stopilo 67 šahistov in med njimi tudi trije Gradisovi šahisti: Zmagal je Slana (Strojna, Mb) 7,5, sledijo Hrovat (Elektrotehnična fakulteta Lj.) 7, in Berke (Gradis, Lj.) 7.

Drugi naš šahist Rajko Ivič je zasedel peto mesto z osvojenih 6,5 točkami, Milan Galič pa je delil 20. do 27. mesto.

Na Plitvicah je bilo svežega zraka dovolj

PRIMERAN VOJNIK

BRANILSKI

Ime: Horvat Ivan

ČLAN VARNOSTNEGA SVETILA JE SVETA VARNOSTNE PRAVILNE
BRANILNE 'PRIMERAN VOJNIK' ZA OBLASTI SVETILNICE V VARNOSTNI
VARNOSTI SVETILNICE SVETILNICE SVETILNICE SVETILNICE SVETILNICE
VARNOSTI SVETILNICE SVETILNICE SVETILNICE SVETILNICE SVETILNICE
VARNOSTI SVETILNICE SVETILNICE SVETILNICE SVETILNICE SVETILNICE
VARNOSTI SVETILNICE SVETILNICE SVETILNICE SVETILNICE SVETILNICE

BRANILSKI SVETILNICE SVETILNICE SVETILNICE SVETILNICE SVETILNICE
VARNOSTI SVETILNICE SVETILNICE SVETILNICE SVETILNICE SVETILNICE

12. 11. 1981. Karlovač
IZJAVI I BRANILSKI

prof. Čedonar Masaric
Ljubljana

Primeran vojnik — Ivan Horvat

Nagradna križanka v današnji številki

Med tistimi, ki boste poslali pravilno izpolnjeno križanko do 30. novembra 1981, bomo izžrebali nagrajence, ki bodo prejeli naslednje nagrade:

1. nagrada	300 din
2. nagrada	200 din
3. nagrada	100 din

Pravilno izpolnjeno križanko pošljite na naslov: Uredništvo Gradisovega vestnika, GIP GRADIS, Ljubljana, Šmartinska 134 a.

REŠITEV NAGRADNE KRIŽANKE IZ PREJŠNJE ŠTEVILKE:

Semiramida, akumulator, mis, Helada, toplarna, Er, Mihail, Kreka, tremolo, ne, Aida, ambasada, Ge, Jena, Laert, programer, Inn, endokrin, ZS, J, or, ATL, ID, adverb, liji, ii, tolovaj, San Siro, č, Alain, njiva, ti, Lal, I, Nep, Azov, Andre, redis, Nana, idiot, edili, Krško, Vadim, Osram, Ne, reptil, Ado, oni, Njemen, kis, Gemini.

Izžrebani so bili naslednji naši delavci:

1. nagrada 300 din: Stanko Ščavničar, GE Maribor
2. nagrada 200 din: Anton Kuhar, Centr. skl., Ljubljana
3. nagrada 100 din: Nuša Dominiko, GE Ljubljana

ČESTITAMO!

Iz vojske nam pišejo

Drugovi Gradisa, imam veliko željo da vas pozdravim in da vam poželim što bolji uspeh u radu, a posebno bi pozdravio Ivana Kovarčiča, Franca Čotolu, Vinka Rajhera, odgojitelja Željka Petroviča i sve kuharice, a također ostali kolektiv Samskog doma Gradisa u Mariboru.

Vojnik Blaž Katič
V. P. 1246 Vipolže
65212 Dobrovo v brdih

Zahvala

VSEM, KI STE NA ZADNI POTI POSPREMILI MOJO MATI IN JI DAROVALI CVETJE SE ISKRENO ZAHVALJUJEM, POSEBNO ŠE KOLEKTIVU KOVINSKIH OBRATOV V LJUBLJANI.

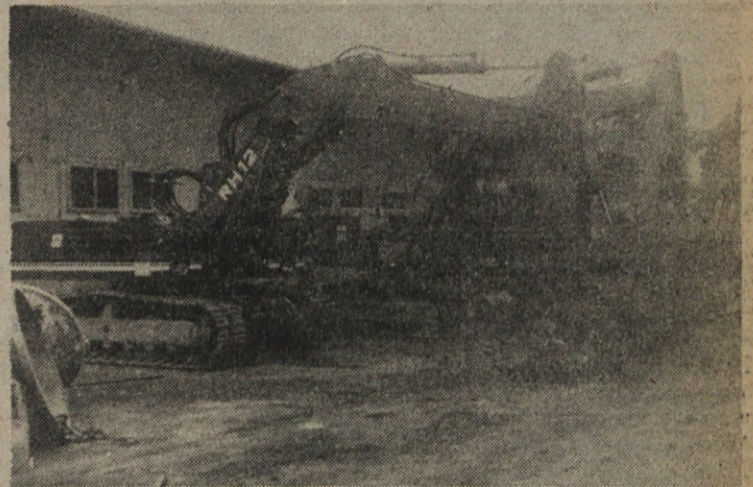
ANTON PIRC

Zahvala

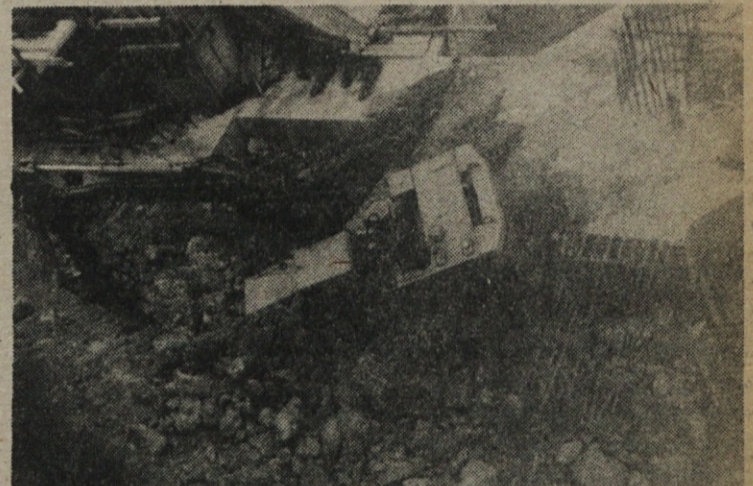
OSNOVNI ORGANIZACIJI SINDIKATA IN ČLANOM KOLEKTIVA KOVINSKIH OBRATOV LJUBLJANA, KI SO PRIŠLI NA POGREB MOJE MAME, SE ISKRENO ZAHVALJUJEM ZA DAROVANO CVETJE IN IZREČENE TOLAŽILNE BESEDE.

ANTON FICKO

Nadležna fotografija

Težki stroji v SPO čakajo na delo

Na naše gradbišče je zašel tuj bager. Če išče Emonce, je opravičljivo, če ne, pa naj prepusti delo domačim

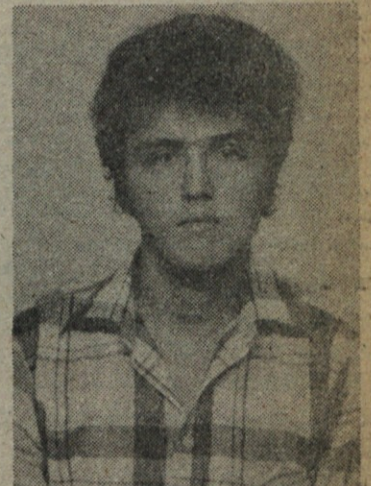
Miroslava ni več

V cvetu mladosti nas je nenadoma zapustil naš učenec Miroslav Patrčević. Kruta usoda ga je iztrgala iz naše sredine, ko se je na poti domov, pri Vrbovcu, smrtno ponesrečil z motorjem.

Tretje leto se je učil za strojnega ključavničarja v KO Ljubljana. Bil je dober učenec in delavec.

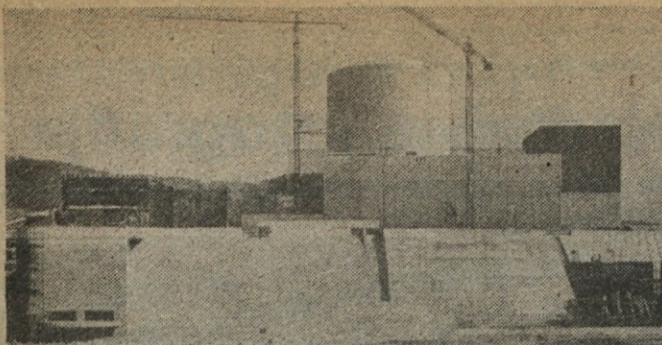
Kot takega ga bomo ohranili v lepem spominu.

Center za izobraževanje

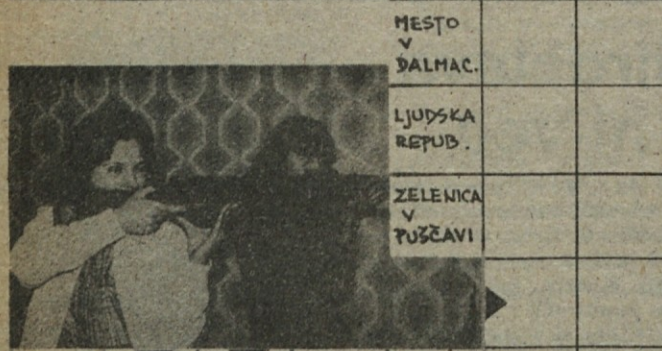
GRADISOV VESTNIK izdaja organizacija združenega dela gradbeno industrijskega podjetja GIP Gradis Ljubljana. Izhaja mesečno v 10.000 izvodih. Ureja ga uredniški odbor v sestavi: Milenko Nikič, Ludvik Šnajder, Franjo Štromajer, Rudolf Ludvik, Zorana Klun, Mirko Zemljič. Glavni in odgovorni urednik Lojze Cepuš. Tehnični urednik Matija Krnc. Tiska tiskarna Ljudska pravica v Ljubljani. Naslov uredništva: GIP Gradis Ljubljana Šmartinska 134 a, 61000 Ljubljana.

Nagradna križanka

GRADIS	KOME-DIJANT	DEL SINAJSKE PUŠČAVE	PRISLOV	YOKO	NARODNA BANKA	REKA V SVICI	KONEC POLOTOKA	DEL DNEVA	TROPSKA PAPIGA
KZELEK TOZD KO-LJ.									
GL.MESTO MONGOL.									
Ž. IME									
						VODNA ŽIVAL			
						POLMER			

SESTAVIL VANJA PUC	SAMO-GLASNIK	PRIPADNIK OPOR-TUNIZIJA	GOLA	GRADIS OY VESTNIK	M. IME NATRIJ		VALJEVO	STVAR Ž. IME		ROMUNIJA BIKOBO REC	
DEL ATOMA				REKA V BIH SITA					HINKO NOVAK	DEL BESEDE SNOV	TANTAL GEOM. TELO
GRADIS	RAJ GL. IGR. ALJA						KRAJ NA PRIMOR. STIL V PLAVANJU				GRADIS
OKORNE ŽENSKE					RADON SONČNA SVETLOBA		12. ČRKA ABEC. OBLAK TONE	IME UBIT. EGIP. PRED. KISIK			MESTO V NOVI Gvineji
ST. GRŠKI KOMEDI-JOGRAF							MAKED. KOLO PREBIV. ESTONIJE		MESTO V ZDA	KAČJI GLAS	PEVEC MARTI NOVO MESTO
ARAB. ŽREBEC			ZBIR PODATKOV KALIJ					ZOL. HEOŠČ HRVAŠKI PETROL			
HOČNA PTICA				FR. VOJ. ORGAN. ŠVEDSKA			SIBIRSKA REKA REŠENO				PRITR-DILNICA MESTO V ŠPANIJI
GLAVNI ŠTEVNIK			MOČAN SVET. VIR MLEČNI IZEDELEK				I				STROČNICA NOV TERAF ZA TV
JADRAN. OTOK				KRAJ NA HRVAŠ. SILICIJ			K	AVTOMO-MERCE POTOMEC J. SLOVAN		VELIK HRIB DEL. ČL. TELESA	
POMOČNIKI V MEDIC.							T	LEPA VEŽA NAPADA LEC			ENAKO-HOČJE LAT. CVILI TI
GRADIS ŠTEVNIK					KOŠARK. KLUB STIL		LANTAN ANG. PIS. CHARLES			POSRED-NIK MLINSKI ŽLEB	

			MESTO V DALMAC.								KARLO-VAC
			LJUDSKA REPUB.				TISK. NA-PAKA-LAT. PREDLOG				ENAKA SOGLAS. MESTO V SVICI
			ZELENICA V PUŠČAVI				EDVARD KARDELJ MALIK			NEVE-DEŽ	
										ZOLAJEV ROMAN FOSFOR	

LITIJ			ENAKA SOGLASNIKA	JEDELO-VALCI KRUHA	SEVER MESTO NA KOROŠ.		M. IME STREHA HAD OGNJ.		MESTO V SRBIJI		
PREBIV. EGIPTA							ORANJE LADO IHAN		Ž. IME	JAPONSKO JABOLKO LOMIJEJE	
MESTO V ZRN						"VSE" ANGL. ANDREJ NOVAK			DEL BES. ELANA IRIDIJ		REŠENO SARAJEVO U C SOGLAS IN SAMOGL.
NIKAL-NICA			DELAVCI V RUDNIKU				SOZD GRADB. PODJET.				OZNAKA ISRAELA
OZNAKA ŠPANIJE		TROPSKA OVIJALKA					MEŠE-TARJI				